

LIBERTAS

Nr. 41

Februar 2003

Et år

Hvad kan en dansk borgerlig-liberal regering lære af erfaringerne fra Storbritannien og USA?

Madsen Pirie

Hvor langt nåede vi i 1980erne – og hvad nåede vi ikke?

Poul Schlüter

Hvilke problemer står en borgerlig regering overfor?

Lars Løkke Rasmussen

Hvad er erhvervslivets krav til en borgerlig regering?

Mads Øvlisen

Hvad er udsigterne for en borgerlig regering?

Henrik Gade Jensen

Det konservative sind

Brian Mikkelsen

Småt med begejstringen

Christopher Arzrouni

Hvis ikke nu, hvornår så?

Peter Kurrild-Klitgaard

Den synlige hånd

Nikolaj Gammeltoft

Indhold

Hvad kan en dansk borgerlig-liberal regering lære af erfaringerne fra Storbritannien og USA? 3 <i>Madsen Pirie</i>	Hvad er udsigterne for en borgerlig regering? 14 <i>Henrik Gade Jensen</i>
Hvor langt nåede vi i 1980'erne - og hvad nåede vi ikke? 5 <i>Poul Schlüter</i>	Det konservative sind 18 <i>Brian Mikkelsen</i>
Hvilke problemer står en borgerlig regering overfor? 8 <i>Lars Løkke Rasmussen</i>	Småt med begejstringen 25 <i>Christopher Arzrouni</i>
Hvad er erhvervslivets krav til en borgerlig regering? 11 <i>Mads Øvlisen</i>	Hvis ikke nu, hvornår så? 28 <i>Peter Kurrild-Klitgaard</i>
	Den synlige hånd 32 <i>Nikolaj Gammeltoft</i>

Tidsskriftet Libertas

ISSN 0903-9341. © Libertas

Tidsskriftet *Libertas*, som udgives af selskabet Libertas, er et uafhængigt tidsskrift til fremme af studiet af fri markedsøkonomi og personlig frihed.

Tidsskriftet *Libertas* udkommer fire gange årligt og postomdeles til abonnenterne. Tidsskriftet er indekseret i Dansk Artikelindeks.

Offentliggjort materiale – signeret eller usigneret – udtrykker ikke nødvendigvis redaktionens, udgiverens eller medlemmernes holdninger. For indholdet hæfter alene forfatterne og redaktionen.

Ansvarshavende redaktør

Nikolaj Gammeltoft
Lille Strandvej 8B, 3.tv.,
2900 Hellerup
Tlf./e-mail: 2347 7707 - gammeltoft@libertas.dk

Redaktion

Christopher Arzrouni, Jacob Wimpffen Bræstrup, Morten Carmel, Lars Christensen, Per Henrik Hansen, Pernille Johansson, Mikkel Kroghslund, Peter Kurrild-Klitgaard, Mikael Bonde Nielsen og Anders Wivel.

Indlæg

Redaktionen modtager gerne indlæg af enhver art – f.eks. artikler, bog- og filmmeldelser, noveller, essays og illustrationer (fotos, tegninger, diagrammer o.l.) – men påtager sig intet ansvar for materiale, der tilsendes uopfordret.

Indlæg sendes til redaktionen på tidsskrift@libertas.dk. Skrivevejledning fremsendes ved henvendelse.

Årsabonnement

Personligt (fire numre) kr. 190,00
Institutioner (fire numre) kr. 350,00

Tillæg for levering udenfor Danmark og Færøerne

Grønland kr. 50,00
Øvrige Norden kr. 40,00
Øvrige Europa kr. 50,00
Øvrige udland kr. 80,00

Adresseændringer

Adresseændringer bedes meddelt selskabets forretningsfører. Udebliver *Libertas*, kan erstatningseksemplar rekvireres hos postvæsenet.

Layout

www.swush.com

Selskabet Libertas

Libertas er en uafhængig og ikke-partipolitisk gruppe, som har til formål at fremme et åbent samfund baseret på den frie tanke og den frie markedsøkonomi.

Forretningsfører (administration & regnskab)

Christian Bergquist
Østbanegade 105, 4 th.
2100 København Ø,
Tlf./e-mail: 3555 3726 - cbe@libertas.dk

Sekretær (arrangementer og aktiviteter)

Pernille Johansson
Tonemestervej 2, 2. Mf.
2400 København NV
Tlf./e-mail: 3584 1894 - info@libertas.dk

Præsidium

Bo Andersen, Christopher Arzrouni, Rasmus Bartholdy, Otto Brøns-Petersen, Jacob Wimpffen Bræstrup, Henrik Carmel, Morten Carmel, Lars Christensen, Villy Dall, Flemming Friese-Jensen, Nikolaj Gammeltoft, Hans Christian Hansen, Jens Frederik Hansen, Nicolai Heering, Morten Holm, Gunnar Jacobsen, Henrik Gade Jensen, Palle Steen Jensen, Tage Sværke Jessen, Pernille Johansson, Martin Jul, David B. Karsbøl, Peter Kurrild-Klitgaard, Ole Kvist, Kristian Kyndi Laursen, Mikael Bonde Nielsen, Rasmus Dalsgaard Nielsen, Mike Polczynski, Casper Thorsted Sørensen, Dan Terkildsen, Anders Wivel, Sune Wæsel og Finn Ziegler.

Hjemmeside og nyhedsbrev

www.libertas.dk

Kontakt

libertas@libertas.dk

Hvad kan en dansk borgerlig-liberal regering lære af erfaringerne fra Storbritannien og USA?

I dette nummer 41 markerer Libertas et års jubilæet for den borgerlige regering under Anders Fogh Rasmussen. Hovedparten af indlæggene stammer fra konferencen om en fremtidig borgerlig regering, som Libertas afholdt på Christiansborg i efteråret 2000. En række fremtrædende personer deltog den gang som talere og gav deres bud på den politik en borgerlig regering skulle føre efter et kommende regeringsskifte. Det drejer sig om Madsen Pirie fra det engelske Adam Smith Institute, tidligere statsminister Poul Schlüter, næstformand i Venstre og sundheds- og indenrigsminister Lars Løkke Rasmussen, tidligere administrerende direktør i Novo Nordisk Mads Øvlisen, debattør Henrik Gade Jensen samt medlem af Folketinget og nuværende kulturminister for Det Konservative Folkeparti Brian Mikkelsen. Dertil kommer to artikler af henholdsvis Christopher Arzrouni og Peter Kurrild-Klitgaard, som evaluerer regeringens første år på regeringsposten. Det er således et før og efter billede, der præsenteres. Hvad var forventningerne blandt erhvervsfolk, debattører og politikerne selv? Og hvordan er det gået ideologisk set? I dette indledende indlæg fra konferencen i 2000 sætter Dr. Madsen Pirie fokus på Storbritannien og USA og spørger, hvad en dansk borgerlig-liberal regering kan lære af erfaringerne fra disse to lande.

Af Madsen Pirie

Hvad var erfaringerne fra Storbritannien og USA? I slutningen af 1970'erne blev USA betragtet som en verdensmagt i tilbagegang - gammeldags i sin produktion og langsom i tilpasningen til nye krav og vilkår. Storbritannien var Europas syge mand med varer og serviceydelser af dårlig kvalitet og en kæmpe offentlig sektor. Hverken kvalitet eller leveringsdatoer kunne sikres i en strejkeplaget økonomi. Storbritannien var også en nation i forfald. Verden opfattede Japan som fremtidens samfundsmode.

Hvad skete der? I både USA og Storbritannien blev tilbagegangen vendt til fremgang. USA er i dag verdens førende økonomi, dynamisk og succesfuld. Storbritannien har en af Europas mere sunde økonomier med lav inflation og lav arbejdsløshed samtidig med, at landet har oplevet store fremskridt i produktivitet og vækst. I begge tilfælde var hemmeligheden markedsøkonomi med udbredt konkurrence, sunde incitamenter og gode muligheder.

Hvordan blev det gjort? Privatisering, lavere skatter, arbejdsmarkedsreformer og en omstilling af socialpolitikken hen imod øget inddragelse af den private sektor, specielt inden for boligsektoren og pensionssystemet.

Hvordan slap vi af sted med det? Hvis nogen havde forsøgt at gennemføre lignende reformer i det kontinentale Europa var de med stor sandsynlighed blevet lynchet. Derfor var det vigtigt ikke bare at gøre de rigtige ting, men i ligeså høj grad at gøre tingene rigtigt. Der er således fem centrale erfaringer, som kan uddrages af den politiske udvikling op gennem 1980'erne i USA og Storbritannien. Erfaringer som kan genbruges i andre lande, der står over for at skulle gennemgå en lignende udvikling.

Erfaring nummer 1: Lær af Adam Smith. Det er ikke individer, som ødelægger nationer, men regeringer. Mennesker er mere omhyggelige og forsigtige med deres egne penge end en regering, som bruger andre menneskers penge. Smiths lære er simpel: Frie markeder og frihandel løser de fleste problemer. Så undlad at forsøge at omgå disse institutioner og undlad at give efter for trangen til at kontrollere.

Erfaring nummer 2: Lær af Friedrich A. von Hayek. Mange troede, at socialismen var moderne og videnskabelig, og at de planøkonomiske samfund ville erstatte de kaotiske og uordnede samfund. Hayek viste i stedet, at et ikke planlagt og spontant samfund er rigere på viden og visdom end de samfund, som er styret af en lille gruppe. Ifølge Hayek er socialismen et primitivt barbari - fremtiden tilhører de samfund, som bygger på frivillig interaktion mellem mennesker, hvorfra der opstår spontan orden.

Erfaring nummer 3: Lær af James Buchanan. Buchanan lærte os public choice teori. Mange mennesker levede i troen på, at politikere og bureaukrater uselvsk gennemfører vedtagne politikker til det fælles bedste. Buchanan viste, at politikere og bureaukrater søger at fremme deres eget bedste ved at tilbyde interessegrupper fordele til gengæld for disse gruppers støtte. Hvis et lovforslag truer den nuværende fordel, som en interessegruppe har opnået, så vil den gruppe bruge politisk magt for at bekæmpe dette lovforslags gennemførelse.

Men hvad gør vi så med læren fra Smith og *An Inquiry into the Causes of the Wealth of Nations* (1776), Hayek og *The Constitution of Liberty* (1960) og Buchanan om den fælles interesse? Hvis vi venter på, at det politiske system forandrer sig, så vil vi komme til at vente meget længe. Hvis Newton havde offentliggjort sine love om legemers bevægelse og Boyle sit arbejde om tryk og gassers udvidelse, og begge havde sat sig til at vente på, at dampmaskinen ville blive opfundet, så ville de stadig vente den dag i dag.

Erfaring nummer 4: Bliv klog. Det var James Watt, der skabte dampmaskinen. Med principperne fra grundforskningen i hånden, var han den praktiske ingeniør, som skabte praktiske maskiner baseret på disse principper. På samme måde skal vi skabe politik med Smith, Hayek og Buchanans principper i hånden. Det ligger ikke blot et eller andet sted og venter: Det skal skabes.

Hvis man ønsker, at mennesker skal støtte en politik, skal man give dem fordele. I princippet er de måske ikke tilhængere af privatisering, men de kan måske se fordelene i at få nogle gratis aktier. Og de vil måske være parate til at bytte sikkerheden ved en statsstøttet bolig ud med muligheden for selv at eje den.

Hvis man ikke kan handle med en interessegruppe, kan man måske skabe en større interessegruppe, som kan opveje den. Lærerne, eller i hvert fald deres ledere, brød sig ikke om den idé, at forældre skulle have lov til at vælge deres foretrukne offentlige skole, men det gjorde forældrene og dem var der flere af.

Erfaring nummer 5: Vær fornuftig. Det er ikke godt at fremstille sig selv i offentligheden som fanatikere, der vil omvælte den eksisterende orden. I bør skabe forbedringer sektor for sektor, mens I bygger på jeres succeser og lærer af jeres fejl. Vigtigst af alt er det at undgå den form for apokalyptisk politik, som siger, at når tingenes tilstand bliver virkelig forværret, så vil mennesker kræve forandring. Nogle siger, at ved at forbedre det eksisterende, gør vi det kun tolerabelt. Adam Smith sagde som bekendt, at der er meget forfald i en nation. I stedet for at lade det blive værre, bør vi forbedre det skridt for skridt. Den totale og voldelige form for forandring tilhører Karl Marx: Det er mikro-inkrementalismen, som tilhører Charles Darwin.

Jeg vil tilføje en sidste tanke, ikke en erfaring men et slagord, som stammer fra Sir Winston Churchill. Han sagde: Stol på folket. Alt for mange herskere og bureaukrater tror disse dage, at de ved bedre og at mennesker ikke kan overlades opgaven at styre deres egne liv. Tag Churchill til jer. Hvis I giver mennesker valgene og mulighederne, så vil de fremme deres egne liv med større sikkerhed, end andre kan gøre det for dem.

Og endelig - kan I gøre det? Ja, naturligvis. Disse principper udtrykker en sandhed, som tvinger sig selv ud og skubber den tredje vej, den ny miljøbevægelse, omfordelingsøkonomi og misundelsespolitik til side. I takt med, at I bevæger jer fremad, vil det være en stor fornemmelse at mærke denne sandheds vind blæse i jeres sejl.

Oversat af Nikolaj Gammeltoft.

Referencer:

Hayek, Friedrich A. von: *The Constitution of Liberty*, Chicago: The University of Chicago Press, 1960.

Smith, Adam: *An Inquiry into the Causes of the Wealth of Nations*, 1776.

Hvor langt nåede vi i 1980'erne – og hvad nåede vi ikke?

Den tidligere konservative statsminister Poul Schlüter gør i dette indlæg status over den borgerlige regerings succeser og fiaskoer i 1980'erne. Schlüter var statsminister fra 1982 til 1993 og var således en af de mest centrale figurer i rækken af politiske reformer, der blev gennemført i perioden. På denne baggrund opstiller han fire temaer, som bør være bærende i den nye borgerlige regerings politik: Skattelettelser, reform af retssystemet, fortsættelse af privatiserings- og udliciteringsprocessen og ophævelse af de danske EU-forbehold.

Af Poul Schlüter

Hvor langt nåede vi i 1980'erne - og hvad nåede vi ikke? Det er et omfattende spørgsmål. Man bliver nemlig aldrig færdig i politik. Der er nye opgaver hele tiden.

Vi var en mindretalsregering, så vi skulle tælle til 90 hele tiden for at få noget igennem. Derfor var de 90 mandater med til at sætte grænsen for, hvad vi nåede. Men vi nåede en hel del.

Det første resultat skabte vi allerede et par dage inden regeringen blev udnævnt: Der var uro om kronen. Nationalbankdirektøren indkaldte os derfor til et møde, hvor han anbefalede os at indlede en fastkurspolitik. Vi udstedte derefter en garanti mod devalueringer. Men det vigtigste i denne sammenhæng var, at vi skulle føre en politik, der gjorde det muligt at fastholde kronekursen. Det var vores løfte til nationalbankdirektøren.

Vores næste store opgave var et kasseeftersyn. Da den borgerlige regering tiltrådte, var der udsigt til et underskud på 80 mia. kr. I de sidste år af Anker Jørgensens regeringsperiode kom der tre kroner ud af statskassen for hver to kroner, der kom ind.

Det var derfor nødvendigt med en kraftig reduktion i de offentlige udgifter. Vi måtte spare 20 mia. kr. det første år og 37,5 mia. kr. det andet år.

I perioden fra vi trådte til den 10. september 1982 og indtil Folketinget åbnede den 5. oktober, bad jeg ministrene om at holde kæft. Vi havde brug for en periode til at forberede os. Jeg sagde til dem, at de ville få rig lejlighed til at melde ud på deres områder. Men i første omgang var det vigtigste, at vi satte os ned og var velforberedte, før vi gik i gang med at melde ud om alle mulige emner. Og de respekterede det faktisk. Så vi havde fuldstændig ro til at komme i gang.

Regeringens første handling efter tiltrædelsen var en suspendering af dyrtidsreguleringen med henblik på lønninger

og offentlige satser. De kommende lønstigninger skulle ligge inden for fire pct., men til gengæld skulle man have skattelettelser.

Jeg har altid holdt at hurtige beslutninger. De umiddelbare beslutninger er som regel rigtige. Og jeg valgte derfor at sige, at hvis beslutningsforslaget blev vedtaget, så ville jeg udskrive valg.

Vores holdning var, at skattelettelser på 600 kr. til alle var meget bedre end lønstigninger. Men Socialdemokratiet ville hellere bruge pengene til at sætte folk i beskæftigelse. Derfor blev vores forslag ikke vedtaget.

En anden vigtig ting, som vi fik gennemført var en systematisk afbureaukratisering. Vi fik således afskaffet 2000 cirkulærer, bekendtgørelser og anordninger, der sagtens kunne undværes. Det gav en bedre overskuelighed. Selvom der selvfølgelig også kom nye til i vores tid.

Regeringens hovedformål var at genoprette orden i den danske økonomi, sikre lav inflation og øge velstanden for erhvervslivet.

Det lykkedes os med stor succes at forbedre vilkårene for erhvervslivet. Der blev skabt 200.000 nye jobs. Men den store tilgang til arbejdsmarkedet gjorde, at arbejdsløsheden stadig var for høj.

I 1986 indledte vi så kartoffelkuren, hvor vi bl.a. indførte afgift på rentebetaling. Kartoffelkuren viste sig at være mere effektiv end forventet. Vi fik lavinflation, renten faldt fra 20 pct. til det halve og der opstod en stigende opsparing. Både den reelle og den psykologiske betydning af kartoffelkuren gjorde, at den endte med, at overflødiggøre sig selv.

Før kartoffelkuren satte man sig i gæld, fordi renten kunne trækkes fra og fordi det meste af gælden blev ædt af inflationen. Derfor var det før kartoffelkuren klogt af folk at stifte gæld. Men det var fuldstændig tosset samfundsøkonomisk set. Efter kartoffelkuren steg opsparingen.

På den udenrigspolitiske front havde regeringen problemer i forhold til EF og NATO. Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og venstrefløjen vedtog 23 dagsordener, som gjorde, at vi kom til at handle i strid med NATO. Et af forslagene, som venstrefløjen nedlagde veto mod, handlede om, at man ville lave en aftale med Sovjetunionen om at undgå opsættelse af raketter. Men til sidst redede en aftale mellem stormagterne os og raketterne blev ikke sat op.

Danmark måtte på grund af Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og SF sætte fodnoter i NATO. Den såkaldte fodnotepolitik. Det var en pinlig affære. Også i EF politikken var Socialdemokratiet og andre partier på banen. De valgte at gå imod Fællesakten om et fælles indre marked for varer og tjenesteydelser. Der var altså i det hele taget et udenrigspolitisk flertal mod regeringen. Anker Jørgensen ville have et ja, men gruppen endte med at samle sig om et nej. Derfor var der ikke andet at gøre end at udskrive en vejledende folkeafstemning.

Jeg tog beslutningen impulsivt og bad en journalist fra Radioavisen blive siddende oppe i Statsministeriet. Kl. 18.25 sagde jeg så til ham, at jeg ville komme med en udtalelse om udskrivelse af en folkeafstemning. På den måde kom jeg direkte i Radioavisen 18.30 med budskabet. Regeringen var forberedt på, at det kunne blive et nej. Og dengang havde det ikke været muligt at lave danske forbehold.

Socialdemokratiet var utilfreds med de økonomiske forhold og Det Radikale Venstre var utilfreds med udenrigspolitikken. Det er sjovt at se i dag, at Niels Helveg-Petersen arbejder så begejstret for det udenrigspolitiske samarbejde. Derfor har vi de sidste otte år kunnet have en radikal udenrigsminister – næsten uden at det har gjort skade. Efter folkeafstemningen blev der mere ro i Socialdemokratiet. Det kan man så kalde en lille sidegevinst.

I 1988 fik vi chancen for at tage et valg på NATO. Det såkaldte NATO-valg. Anledningen var et udenlandsk flådefartøj, som anløb dansk havn med atom-våben ombord.

Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og venstrefløjen forpligtede i denne anledning regeringen til at føre en anti atom-våben politik ved udenlandske skibes anløb til dansk havn. Denne forpligtelse var i strid med NATOs regler, da man dermed måtte kræve oplysninger om, hvad der var ombord på de udenlandske skibe. Det er nemlig ikke NATOs politik at give den slags oplysninger. Regeringen måtte derfor overveje dette pålæg og spørge NATO til råds. Resultatet blev, at vi fik et Folketingsvalg. Et valg, som vi i hvert fald ikke tabte.

Men det blev nødvendigt med en omstrukturering af regeringen. Det Radikale Venstre var rede til at indtræde i regeringen, og det blev dermed et farvel til firkløveret. Det var en svær og ubehagelig politisk beslutning. Men med de radikales indtræden i regeringen brød vi det udenrigspoli-

tiske flertal mod regeringen. Dermed løste vi den udenrigspolitiske fastfrysning, som var opstået.

I 1985 lavede vi en skattereform. Det lykkedes at sænke skatten på den sidst tjente krone fra 73 pct. til 68 pct.

Men også KVR- og KV-regeringerne havde omfattende skatteplaner. Vi havde derfor uendeligt lange drøftelser med Socialdemokratiet. Men Socialdemokratiet kunne ikke unde os, at det skulle lykkes at sætte skatterne yderligere ned. Det må betragtes som værende den borgerlige regerings største nederlag.

Et af vore store gennembrud var derimod, at det med Det Radikale Venstres hjælp lykkedes os at bryde Danmarks Radios monopol. Også de to store broer, stammer fra den borgerlige regering. Det var et enormt bøvl. Det blev en vanskelig sag specielt fordi Venstre var låst fast på et nej til broerne. Men Socialdemokratiet fik ændret Venstres holdning.

Den borgerlige regering fik også startet privatiserings- og udliciteringsbølgen. I 1982 kom Henning Dyremose op i statsministeriet til mig med et privatiseringsoplæg. Oplægget var udarbejdet af et privatiseringsudvalg i partiet. Jeg blev glad for oplægget. Men oplægget fra privatiseringsudvalget var alt for ambitiøst til den daværende folkestemning. Og var det på daværende tidspunkt blevet præsenteret i sin hele form, var det blevet skudt sønder og sammen. Vi måtte i stedet tage det lidt efter lidt.

Først måtte der modnes et prøveprojekt. Og det første selskab, der blev privateret blev således Kryolitselskabet. Det næste projekt blev privatiseringen af Statsanstalten, som blev rigtig godt for statskassen. Senere er så fulgt bl.a. Tele Danmark og flere selskaber er i dag ved at blive privateret. Heriblandt Københavns lufthavn og SAS. Det er dejligt at se, at Socialdemokratiet i dag har fulgt vores politik op og har fortsat privatiseringen. Tænk engang, at en socialdemokratisk regering i dag kan tænke på at privatisere SAS og lufthavnen uden forbehold. Det danske samfund ser simpelthen helt anderledes på privatisering og udlicitering i dag.

Udliciteringstanken mødte enorm modstand i starten. Vi måtte derfor tage forsigtigt fat, også når det gjaldt udlicitering. Vi gjorde det ikke til en ideologisk sag at udlicitere, men til en praktisk sag. Der skulle udliciteres, hvis det kunne betale sig. Det var borgmestrene ude i kommunerne, der satte udliciteringsprocessen i gang. Og i dag kører det. Også i de socialdemokratiske kommuner.

Så er vi nået til den anden del af mit indlæg: Hvad nåede vi ikke? Da vi gik af i 1993, afleverede vi en betalingsbalance med et overskud på 30 mia. kr. Vi havde altså nået at få styr på økonomien. Men arbejdsløsheden var stadig alt for stor.

Den næste borgerlige regering står til at blive enten en VK regering eller en firkloverregering. Men højest sandsynligt en mindretalsregering, der hele tiden skal ud og finde 90 mandater. Og hvilke temaer står en sådan fremtidig regering overfor? Jeg vil her nævne fire, som jeg mener vil blive væsentlige.

Det vigtigste er en lettelse af personskatterne. Man har kunnet klare at sænke skatterne i Sverige og Tyskland, selvom man også her har store offentlige budgetter. Og Venstres garanti mod skattestigninger hindrer ikke, at man går ud og sætter skatterne ned.

De samlede overførsler udgør i dag en temmelig stor del af det samlede budget. I 1970 udgjorde overførslerne 13 pct. af skatten. I 2000 udgør overførslerne 25 pct. af et langt større budget. Det er en stigning på 90 pct. i overførsler og det er et problem.

Det er nødvendigt at lave en plan for lempelse af personskatterne. Det skal være mere fair for den enkelte. Man må huske, at en sparet skattekrone svarer til to tjente kroner. Derfor kan man skære overførslerne ned samtidig med, at man nedsætter personskatten. På den måde kan overførslerne nedskæres med det dobbelte af skattelettelsen, uden at det får konsekvenser for den enkelte.

På samme måde må man finde en balance i forhold til alle andre offentlige ydelser: Boligsikring, offentlige tilskud til børneinstitutioner, osv. Samtidig kunne man indføre brugerbetaling ved lægebesøg og lignende serviceydelser. Det giver ikke millimeterretfærdighed. Men det kan være nødvendigt for at omstrukturere systemet.

Der skal være dynamik i skattelettelserne. Det giver flere penge. Danmark er simpelthen ude af takt med vores nabolande på skatteområdet. Bl.a. er kommuneskatterne steget uforholdsmæssigt meget. I vores regeringstid lavede vi simpelthen en aftale med kommunerne om deres skattesatser.

I forhold til kommunerne kunne man forestille sig en lov om skattestop. Og hvis der skal forekomme undtagelser fra denne lov, skal beslutningen træffes af regeringen. Det vil lægge et pres både på de ansatte og på forbrugerne af offentlige ydelser. En anden mulighed er at sende budget og skattesats til folkeafstemning i de enkelte kommuner. Hvis så budgettet bliver forkastet, må kommunen lave det om. Det ville få de enkelte kommuner til at anstrenge sig gevaldigt, når de fastsætter budgetter og skatteprocenter.

Med hensyn til amterne, så bør de ganske enkelt nedlægges. Sygehusene kan drives af en slags kommuneforbund samt et repræsentantskab af borgmestre. Og vejene kan drives af henholdsvis kommunerne og staten. Og de sociale funktioner skal udelukkende ligge hos kommunerne.

For det andet bør der ske en reform af domstolene. Alt for mange domme afsiges efter tre til otte år. Det er ganske enkelt nedbrydende for retssikkerheden. Dommene skal afsiges hurtigere, så Danmark igen kan blive en retsstat. Det kan være nødvendigt at se på dommernes bijob. Deres tid kan måske bruges mere konstruktivt som dommere.

Et tiltag, der kunne hjælpe på udviklingen er, at man må se at få brudt det monopol, der er omkring udnævnelse af dommere. Det skal ikke kun være personer fra Justitsministeriet, der kan udnævnes til dommere. Det kan være ganske udmærket at bruge erfarne advokater som dommere.

For det tredje vil jeg foreslå, at det på privatiserings- og udliciteringsområdet gøres lovpligtigt at udskrive licitationer. Og så skal det selvfølgelig også være tilladt for det offentlige at byde på licitationerne.

Det sidste område, jeg vil nævne her er EU. Nederlaget fra den 28. september 2000 vil stå fast længe. Men jeg mener, at danskernes holdning vil ændres, så snart euroen er en realitet i resten af Europa. Danskerne er af natur realister. Vi skal have syn for sagen. Derfor tror jeg på, at næste gang skal vi have et ja.

Forsvarsforbeholdet er mere generende. EUs udrykningskorps inkluderer nu lande, som ikke er med i EU. Lande som er neutrale: Norge, Finland og Sverige. Det er ren komik, at de skulle være med i EUs forsvarsstyrke før Danmark. Men skal vi have en folkeafstemning om forsvarsforbeholdet? Ville vi vinde den? Jeg tror, at vi ville vinde en sådan folkeafstemning, da det er et tosset forbehold.

Men får vi så en borgerlig regering? Det tror jeg godt, vi kan få. Det var LO og Socialdemokratiets annonce om Uffe Ellemann-Jensens bolig og deres pludselige debat om lejeværdien, der endte med at gøre udslaget ved sidste valg. De gamle damer på Frederiksberg blev bange i sidste øjeblik. Men vi tabte med en snæver margin. Og det er ironisk, at vi havde vundet, hvis de borgerlige partier på Færøerne havde haft et valgforbund. Det var tæt på sidste gang. Og jeg mener godt, at vi kan få en borgerlig regering efter næste valg.

Men Venstre og Konservative skal stå sammen. Da jeg var statsminister var Det Konservative Folkeparti det største parti. Nu er situationen omvendt. Jeg sagde den gang, at den næstbedste løsning var at stemme på Venstre. Det gjorde jeg, fordi det altid er bedst, hvis der er fremgang for begge partier. Derfor er det vigtigt, at Venstre og Det Konservative Folkeparti gør plads for hinanden i valgkampen.

Redigeret af Charlotte Dyremose.

Hvilke problemer står en borgerlig regering overfor?

Som næstformand i Venstre gav Lars Løkke Rasmussen dette bud på de fem vigtigste udfordringer for en borgerlig regering. Udfordringerne er ældrebyrden, nyfattigdommen, integration af indvandrere, skattetrykket og moderniseringen af den offentlige sektor. Løsningsforslagene er en kombination af borgerlige politikker fra udlicitering til skattelettelser.

Af Lars Løkke Rasmussen

Hvilke problemer vil blive overladt til en borgerlig regering og vil udgøre udfordringen for os, når vi overtager regeringsmagten? På overfladen ser det godt ud, at sundhedsudgifterne er vokset med over 20 pct. de sidste ti år. Men det er ikke godt - det er faktisk rigtig skidt - at tre ud af ti patienter fortsat må vente mere end tre måneder på at komme i behandling.

Det er godt, at vi så småt er ved at få en aktiekultur i Danmark, der kan være med til at øge forståelse for, at gode erhvervsvilkår er forudsætningen for et godt velfærdssamfund. Men kigger vi igen over sundet til Sverige, hvor to ud af tre svenskere over 15 år er aktieejere, så ved vi godt, at det er for ringe, at det i Danmark kun er rundt regnet hver fjerde dansker over 15 år, der ejer aktier.

Det er godt, at Danmark er et miljøvenligt land. Men er det godt nok, når en sammenligning af 56 landes miljømæssige indsats afslører, at det danske miljø samlet set kun er placeret på en 11. plads efter både Sverige, Norge og Finland? Det er da tankevækkende, at placeringen ikke er bedre, når vi er blandt de lande, der ubetinget opkræver flest såkaldte grønne afgifter.

Det er godt, at der er kommet mere fokus på integration af indvandrere på det danske arbejdsmarked. Men det er bestemt ikke godt, at Danmark ligger i bunden i Rockwool Fondens internationale sammenligning over evnen til at trække indvandrerne ind på arbejdsmarkedet. Mens arbejdsløsheden i almindelighed er under seks pct., er den for indvandrere fra en række lande over 30 pct. Det er ikke godt nok.

Det er godt, at der er vækst i antallet af IT-arbejdspladser i Danmark. Men det er faktisk skidt, at 80 pct. af alle nye lokaliseringer på IT-området i Norden sker i Stockholm.

Og ja, arbejdsløsheden er faldet og ja, der er skabt nye jobs år for år. Det er godt, men det er ikke godt nok, når de OECD-lande, vi normalt sammenligner os med, har skabt

flere, og når kun ca. to ud af tre arbejdspladser er skabt i det private erhvervsliv.

Den nuværende regering har i løbet af syv års økonomisk fremgang ikke formået at løse de grundlæggende økonomiske og sociale problemer i det danske samfund. For mig at se er der fem centrale områder, hvor socialdemokraterne har fejlet – og hvor en kommende borgerlig regering må rydde op. Lad mig tage dem én for én.

For det første er der den demografiske udfordring – det vil sige ældrebyrden. Efter 2005 opstår der en række ændringer i befolkningssammensætningen i de fleste vesteuropæiske lande. Det sætter velfærdsstaten på en af sine hidtil hårdeste prøver. Den såkaldte demografiske udfordring. Kort fortalt indebærer den, at der bliver flere ældre og børn. Det betyder større offentlige udgifter til bl.a. pleje, pasning, sundhed og uddannelse. Dette stigende udgiftspres skal finansieres af folk i beskæftigelse, og dem bliver der færre af. I 2000 er der 1,8 personer i arbejdsstyrken for hver dansker over 15 år. I 2035 falder det samme tal til 1,4.

Ændringen i befolkningssammensætningen sætter naturligvis de offentlige budgetter under et hårdt pres. Målt i 1999 kr. øger den ændrede befolkningssammensætning de offentlige udgifter med 74 mia. kr. i 2035 i forhold til 1999. Det svarer til godt 6 pct. af BNP eller en niendedel af de samlede offentlige udgifter i 1999.

En borgerlig regering bør fokusere på fem løsninger på denne problemstilling. Vi skal gennemføre udbud og udlicitering på alle områder i den offentlige sektor bortset fra myndighedsopgaver. Vi skal løbende anvende de sparede renteudgifter på statsgælden til at sænke skatten. Vi skal fastfryse de offentlige udgifter. Øgede offentlige udgiftsbehov kan vi altså kun finansiere gennem omprioriteringer. Vi skal sikre et større arbejdsudbud og større beskæftigelse i den private sektor. Og vi skal sikre en større privat opsparing.

Det andet problem vi kommer til at stå overfor er nyfattigdommen. Selvom ledigheden er faldet, er der stadig omkring 900.000 danskere, som forsørges af det offentlige gennem

overførselsindkomster eller aktivering. Og der er fra 1994 til 1999 blevet 11.000 flere af den svageste gruppe på overførselsindkomster. Det til trods for højkonjunkturen. Det kan man læse i regeringens finansredegørelse for 2000.

Den økonomiske ulighed er steget i Danmark under den socialdemokratiske ledede regering. Uligheden i indkomstfordelingen er under den nuværende regering steget 3,9 pct. efter skat. Det kan man også læse i regeringens egen finansredegørelse for 2000. Årsagen til stigningen er blandt andet indførelsen af bruttoskatten.

Den tunge ende af de udstødte cykler rundt mellem forskellige ydelser i stedet for at blive integreret på arbejdsmarkedet, som det var tiltænkt. Trods massive anstrengelser og utallige nye indsatsområder, er det ikke lykkedes regeringen at nedbringe antallet af danskere, der står uden for arbejdsmarkedet.

Resultatet af den aktive arbejdsmarkedspolitik, som regeringen har introduceret, er i stedet, at de udstødte i høj grad flytter rundt mellem forskellige ordninger og ydelser f.eks. kontanthjælp, sygedagpenge, revalidering og førtidspension.

Det bør være en borgerlig regerings opgave at stoppe den sociale udstødelse, som er sket gennem de sidste syv år. For faktum er, at det frie marked skaber de muligheder, som den socialdemokratiske velfærdsmodel ikke gør. Det er jo iværksætterne og investorerne, der skaber de værdier, vi lever af – ikke Nyrup og Lykketoft. Det er vel nærmest på trods af regeringen, at dansk erhvervsliv skaber vækst og beskæftigelse – den vækst og beskæftigelse, som er så vigtig, hvis vi skal have alle med.

Hvad vil en borgerlig regering så gøre for de svageste i samfundet? Den aktive linje i arbejdsmarkeds- og socialpolitikken, som borgerlige politikere har gået forrest med, skal fastholdes. Men aktiveringstilbuddene skal være rettet mod at skaffe de ledige i ordinær beskæftigelse.

På længere sigt skal den offentlige aktiverings- og jobformidlingsindsats for kontanthjælps- og dagpengemodtagere samles i ét system og udbydes på resultatkontrakt til private aktører. Aflønningen til formidlings- og aktiveringsvirksomheden skal stå i forhold til, hvor mange ledige, der kommer i reel beskæftigelse.

Kontanthjælps- og dagpengemodtagere i aktivering skal være aktivt jobsøgende. Vi skal have en reform af de grønne afgifter, så de ikke rammer de svageste. Vi skal have lavere skat – det eksisterende skattesystem er ofte socialt uretfærdigt og hæmmer den økonomiske vækst. Tag USA for eksempel. Her har opsvinget skabt enorm rigdom – ikke bare for de få, men bestemt også for de mange. De laveste indkomstgrupper har aldrig været mere velstående. Den amerikanske arbejdsløshed er på sit laveste niveau i årtier. Det betyder, at selv de dårligst uddannede er kommet i ar-

bejde. De er så at sige blevet trukket med ind i de gode tider af IT-iværksætterne.

Det tredje problem vi kommer til at stå overfor er integrationen af indvandrere. Der er tre gange så stor ledighed blandt indvandrere som blandt danskere. Og når det gælder indvandrere fra tredje verdenslande, er ledigheden fire gange så høj som for danskerne. Det dækker over en fejlslagen integrationspolitik, som giver store sociale og økonomiske problemer. Danmark er det OECD-land, som har været dårligst til at integrere udlændinge på arbejdsmarkedet.

Rigspolitiets rapport fra 1995 viste, at udlændinge er 3½ gange så kriminelle som danskerne, og når det gælder voldtægt, er de otte gange mere kriminelle end danskerne. Hver anden voldsmand under 18 år er flygtning eller indvandrer. Det fremgår af en rapport udarbejdet af Københavns politi i 2000. Det er det, man kalder en fiasko for integrationspolitikken. Hvad er det så, vi kan gøre, som de ikke har gjort?

Gode danskundskaber, en brugbar uddannelse og et job er nøglen til vellykket integration i det danske samfund. Ledige indvandrere og danskere skal aktiveres hurtigt, målrettet og erhvervsrelevant for hurtigst muligt at blive kvalificeret til et fast job.

En vellykket integrationspolitik bygger på frivillighed i stedet for positiv særbehandling af indvandrere. Vi skal være imod indvandrerkvoter på arbejdspladserne samt lovkrav om sociale klausuler som forudsætning for at vinde et offentligt udbud. Sådanne ordninger vil føre til, at udlændinge ansættes på baggrund af deres nationalitet og ikke på baggrund af deres kvalifikationer. Det kan risikere at skabe mislyde mellem danskere og indvandrere og det forværrer den danske konkurrenceevne.

Vi skal derimod gøre det lettere for udlændinge at få arbejde. Danske virksomheder og institutioner skal have mulighed for at få kvalificeret arbejdskraft fra udlandet. Vi skal være parate til at give opholds- og arbejdstilladelse til en udlænding, der selv kan skaffe sig arbejde og bolig. Velkommen til de udlændinge, der kan forsørge sig og sine og yde et bidrag til det danske samfund.

Og det skal være lettere for udlændinge at få anerkendt deres uddannelser, når de kommer til Danmark. Det er spild af ressourcer og temmelig dumt for alle parter, at veluddannede mennesker skal starte helt forfra, når de kommer her til landet. Dygtige udlændinge, som kan og vil forsørge sig selv, skal have lov til at udfolde sig i Danmark og dermed tilføre det danske samfund en nødvendig og værdifuld fornyelse. Danmark har hårdt brug for iværksætterånd og masser af nye initiativer.

Det fjerde problem, som jeg ser en borgerlig regering vil stå overfor er at få tæmmet skatterne. Danmark har verdens

næsthøjeste skattetryk. I 1999 indkasserede de offentlige kasser 70 øre, hver gang der blev tjent én krone herhjemme. Den enkelte skatteyder oplever det på den måde, at han eller hun bruger de første 140 af årets 200 arbejdsdage på at tjene til de offentlige kasser - og så er vi helt henne i midten af september måned. De resterende 60 dage går med at tjene lømpepenge til sig selv.

I regeringens finanslov for 2001 er der 23 nye skatter og afgifter - vi har nu fået en afgift på sodavand, rulletobak og éngangsservice. De 23 nye skatte- og afgiftsforhøjelser betyder, at regeringen nu samlet er oppe på 115 nye skatter og afgifter, siden den tiltrådte i 1993.

Baggrunden for de mange nye skatter er, at det offentlige forbrug er vokset eksplosivt og nærmest ukontrollabelt under Nyrup-regeringerne. Fra 1996 til 1999 er det offentlige forbrug i gennemsnit vokset med 137 pct. om året ud over de mål, som regeringen selv formulerede i Finansregørelsen 1995. Regeringen forventer, at det offentlige forbrug stiger med 1,1 pct. i 2000 og 1 pct. om året frem til 2005. Vismændene regner med, at væksten i det offentlige forbrug i 2001 og 2002 bliver 20 pct. højere end regeringens mål.

En borgerlig regering vil arbejde for at skatten sænkes. Skatterne er nemlig alt for høje. Skattesystemet skal opmuntre til initiativ og virkelyst. Det skal kunne betale sig at arbejde, uddanne sig, spare op og sætte nye initiativer i gang. Derfor skal skatterne sænkes. Og Venstre vil kæmpe med næb og klør for, at det sker.

Venstre har en klar og realistisk plan for, hvordan skatterne kan sænkes. Første skridt er totalt skattestop. Herefter er det slut med skattestigninger. Næste skridt bliver at finde penge til at sænke skatterne. Det skal ske ved at holde de offentlige udgifter uændrede. Det overskud på statens finanser, som derved opstår, vil blive brugt til at nedbringe statens gæld. På den måde falder renteudgifterne, og den besparelse vil komme skatteyderne til gode i form af lavere skatter. Venstre vil først sænke skatterne i det øjeblik, pengene er der. En sænkning af skatterne skal være finansieret krone for krone.

Det femte problem jeg vil berøre her i dag er moderniseringen af den offentlige sektor, som er gået i stå under den socialdemokratiske regering i 1990'erne. Den fremtidige offentlige sektor skal i langt højere grad spille sammen med den private sektor og gøre brug af nye styringsredskaber. Den offentlige sektor kan ikke udvides mere. Allerede i dag betaler danske virksomheder prisen for den store offentlige sektor, der påvirker produktiviteten og lønkravene i samfundet. Når danske virksomheder har svært ved at vinde fodfæste både på hjemmemarkedet og på eksportmarkederne, så skyldes det i høj grad den store offentlige sektor, der påvirker virksomhedernes konkurrenceevne.

Problemet er, at udliciteringen er gået i stå. Staten har ikke siden 1995 øget den andel af de samlede driftsudgifter, som udliciteres. Samtidig overholder de statslige institutioner ikke udbudscirkulæret. Det fremgår af en rapport, som Udliciteringsrådet udgav i starten af 2000. Perspektivet er alvorligt. Ved ikke at øge udliciteringen snyder finansministeren skatteyderne for besparelser i milliardklassen.

Venstre har beregnet, at der kan spares mellem 6 og 9 mia. kr. om året, hvis udbudscirkulæret overholdes og alle egnede opgaver i staten udliciteres. Selv Finansministeriet har gennem de seneste år lavet den ene analyse efter den anden, som peger på store effektiviseringsgevinster i den offentlige sektor. Men alligevel gør regeringen intet for at leve op til analysernes anbefalinger.

Løsningen for en borgerlig regering er enkel: Effektiviseringsgevinsterne i den offentlige sektor skal høstes. Vi vil ikke indføre brugerbetaling eller øge skatterne så længe, det er muligt at få mere service for de samme penge.

Lad mig til sidst sige noget mere generelt om en kommende borgerlig regerings udfordringer. I starten af 1980'erne lykkedes det den borgerlige regering at sætte en ny økonomisk standard i Danmark ved at gøre op med gældsætningen, laden-stå-til-holdningen og inflationssamfundet. Det blev et vigtigt sporskifte, at det nu kunne betale sig at spare op og at der blev stået vagt om kronekursen. Sandheden - som i socialdemokratiske kredse altid er ilde hørt - er, at det lagde grundstenen til den økonomiske fremgang og vækst, vi har oplevet i 1990'erne.

Her i starten af et nyt århundrede skulle det gerne lykkes en kommende borgerlig regering at sætte en ny moralsk og holdningsmæssig standard. Der er forskel på godt og dårligt. Det middelmådige er ikke godt nok. Hvad vi gør godt i dag, skal vi gøre endnu bedre i morgen. Det kan lyde som ordskvalder, men er det bestemt ikke. For vi skal sætte handling bag. Skabe samfundsmæssige rammer og spilleregler, der ansporer os alle til at lade de bedste sider i hver enkelt af os komme til fuld udfoldelse.

Det bliver et langt og sejt træk at forandre Danmark, så vi står fuldt rustet til at møde fremtidens udfordringer. En ny regering, der holder hvad den lover - men så til gengæld ikke lover mere end den kan holde - er den dynamo, der skal drive udviklingen frem. Vi skal være ærlige. Også ærlige om det faktum, at det i sidste ende ikke er politikerne - Christiansborg, amtsgårde, rådhusene - der kan gøre et godt Danmark endnu bedre. For alt er ikke samfundets skyld eller samfundets ansvar.

For en liberal er det en simpel iagttagelse. Men den er vigtig. Det er den helt afgørende forskel mellem den vej, Venstre anviser og den noget snørklede og krogede sti, den socialdemokratiske ledede regering har fulgt siden 1993.

Hvad er erhvervslivets krav til en fremtidig borgerlig regering?

Den tidligere administrerende direktør og nuværende bestyrelsesformand for Novo Nordisk, Mads Øvlisen, tegner i dette indlæg skitsen til en borgerlig erhvervspolitik. Han understreger betydningen af miljø og arbejdsmiljø, beskyttelsen af immaterielle rettigheder, samt uddannelse og kulturliv for at skabe de rette rammebetingelser for en velfungerende erhvervssektor. Desuden peger Øvlisen på tre områder, som skal styrkes for at forbedre erhvervslivets forhold i Danmark: Uddannelsespolitik, skattepolitik og indvandrerpolitik.

Af Mads Øvlisen

Hvad er erhvervslivets krav til en fremtidig borgerlig regering? Jeg har overvejet dette spørgsmål som erhvervsmand med meget lille politisk erfaring. Besvarelsen er derfor ikke erhvervslivets, men et udtryk for mine personlige vurderinger.

Jeg har en klar opfattelse af, hvad der skulle til, for at jeg som borgerlig erhvervsminister ville betragte mit hverv som en succes. Danmark skal internationalt være anerkendt som det land, hvor fremsynede erhvervsfolk helst vil arbejde eller investere. Denne position skal vi skabe ved at gøre Danmark til landet, hvortil skabende kræfter indenfor viden, teknik og kultur drages, fordi vi giver nytænkning en chance. Her skabes, prøves og udvikles ideer. Det er det klima, en erhvervsminister må have som mål at skabe omkring vores erhverv, for at kunne skabe velstand og velfærd i Danmark.

Jeg ville gerne være optimist, men der er tale om en kæmpe opgave. Det er nødvendigt, at vi alle sammen begynder at tænke anderledes om, hvad der er vores pligt og hvad der er vores ret.

Mit udgangspunkt er de vidensbaserede virksomheder. Novo Nordisk, som jeg selv kommer fra, er en virksomhed med over 16.000 ansatte. Godt 9.000 er ansat her i Danmark. Men der er sket en kraftig stigning i antallet af medarbejdere i udlandet, som i dag udgør 38 pct. af vores medarbejdere. Denne udvikling er ikke udelukkende sket, fordi Novo Nordisk udvider sin produktions- og markedsføringsindsats i udlandet, men også fordi vi opsøger viden. Vi er nødt til at være, hvor den viden der bestemmer vores fremtid skabes. Og ofte vil det være sådan, at vi hverken kan eller vil flytte den til Danmark.

For dansk erhvervsliv er de klassiske konkurrenceparametre – kapital, råvarer og arbejdskraft - i stigende grad uinteressante. Globaliseringen eliminerer dem. Andre er kommet til:

Landets kompetencer, rammebetingelser samt incitament-strukturer og iværksættermuligheder.

Borgernes og samfundets velfærd og velstand afhænger i dag af viljen og evnen til at skabe og udnytte ny viden og teknologi. Den nye værdikapital er videnskapital – det er mennesker. Derfor er det så vigtigt, at vi arbejder for at skabe rammebetingelser, der bevarer og tiltrækker talenter.

Hvordan går det så med de danske rammebetingelser? Jeg vil ikke foretage en gennemgang af samtlige danske rammebetingelser, for på langt de fleste områder er vi fornuftigt kørende. Jeg vil dog kort beskæftige mig med miljø og arbejdsmiljø, beskyttelsen af immaterielle rettigheder samt uddannelse og kulturliv.

På områderne miljø og arbejdsmiljø er Danmark efter min opfattelse foran. Vi har længe haft skrappe regler på både miljø- og arbejdsmiljøområdet. Der er med dem som udgangspunkt blevet skabt et professionelt og betryggende samarbejde mellem myndigheder og virksomheder, som har medvirket til at give virksomhederne en særlig ekspertise. Evnen til klart at kunne dokumentere sin miljøpåvirkning over for kritiske myndigheder og naboer har givet været en fordel for Novo Nordisk og medført, at man kunne etablere sig hurtigt i udlandet.

Det ville være af betydning for erhvervslivets udvikling, hvis der generelt var en større forståelse for den store betydning patenter har for at beskytte ikke alene virksomhedernes men også samfundets investeringer i fornyelse. Debatten om biotekpatenter er ofte for emotionel.

På uddannelsesområdet er der efter min mening for ringe gennemsigthed i nyttiggørelsen af vores efterhånden ret betydelige forskningsbevillinger. Jeg er klar over, at det må være en opgave for forskningsministeren at sørge for at fordelingsnetværkene forenkles, så jeg skal kun markere problemstillingen her. Vi har på det seneste i Øresund-regionen set, hvorledes Sverige på det bioteknologiske område har været i stand til at gennemføre initiativer langt

hurtigere end vi. Denne langt hurtigere beslutningsgang gør, at Danmark risikerer at halte bagud på området for vidensudvikling.

Et spændende og udfordrende kulturliv er vigtigt. Kreativitet er at kunne tænke anderledes, ofte om gammelkendte fænomener. Et rigt kulturliv kan rive skyklapperne væk og fremme nye og kreative tanker. En måske triviell observation, men endnu et eksempel på, at der må samarbejdes bredt for at skabe de rette vilkår for erhvervslivet.

Vi er efter min opfattelse godt i gang med at udvikle et andet sæt fornuftige rammebetingelser. Det drejer sig om evnen til at løse f. eks. sociale opgaver i partnerskab mellem private og offentlige, ofte kommunale, virksomheder. Disse samarbejder, som også kendes fra miljøområdet, fører til både bedre og billigere løsninger end bastant lovgivning.

Dansk erhvervsliv har brug for, at politikere får en øget forståelse for de betingelser, virksomhederne arbejder under i nye lande, hvor vi kan møde problemer om f.eks. menneskerettighedshåndhævelse, før de har været på den parlamentariske dagsorden. Der kunne jeg nu og da ønske den opbakning, fremsyn og indsigt giver, i stedet for formanende pegefingre. Bløde lån, garantier og eksporthjælp er vigtige, men på langt sigt er det lige så vigtigt at forstå den rolle, erhvervslivet globalt spiller i at skabe bedre forudsætninger for udviklingen af livsvilkår, vi kan identificere os med her i landet og så gå i samtale om, hvordan vi fremmer den udvikling.

Vi bliver nødt til at se på incitamentsstrukturen. Det skal kunne betale sig at få en lang eller videregående uddannelse. Det er jeg ikke sikker på, at det kan i Danmark. Ifølge en rapport fra OECD fra 1998 er afkastet på en videregående uddannelse i Danmark syv pct. om året.

Desuden er marginalskatterne og leveomkostningerne alt for høje, hvis vi ønsker at holde på den bedste del af arbejdsstyrken. Jeg har hidtil holdt mig fra at debattere dette emne. Jeg har fundet, at der var nok som diskuterede emnet, men må erkende, at det er vigtigt at få gjort noget ved det, når det gælder om at tiltrække folk til Danmark.

Man kan vel tillade sig at sige, at vores klima, sprog eller skattetryk for de færreste er det, der i første omgang gør Danmark attraktivt som nyt opholdssted. I modsat retning tæller en udviklet infrastruktur, høj social tryghed, dejlig natur og ordentligt miljø.

Danmark mangler højteknologivirksomheder. Som erhvervsminister ville jeg gøre en indsats for at øge beskæftigelsen i og indtjeningen fra højteknologiske eller vidensintensive erhverv. Alt for stor en del af produktionen er skabt af lavteknologiske virksomheder. I 1994 var således 60 pct. af produktionen i Danmark skabt af lavteknologivirksomheder. Og kun 10 pct. af produktionen

kom fra højteknologivirksomheder. I USA og England var tallene i 1994 19 pct. fra højteknologivirksomheder, mens de i Holland og Sverige var henholdsvis 18 og 15 pct. Denne store andel af lavteknologivirksomheder har fået OECD til at udtrykke bekymring om øget løninflation i Danmark.

Hvad skal der så ske? For at styrke erhvervslivets forhold i Danmark er vi nødt til at kigge på tre områder: Uddannelsespolitik, skattepolitik og indvandrerpolitik.

Kandidaterne skal være hurtigere færdige på universiteterne. Har de studerende tilstrækkelige kvalifikationer, når de starter på uddannelserne, eller bruges der for lang tid på at skabe det fundament, skoler og gymnasier skulle have skabt? Er vi gode nok til at skabe de rigtige muligheder for de studerende, som ønsker en forskerkarriere? Hvordan kan vi sikre, at enestående undervisere danner skole, så folk kappes om at dygtiggøre sig netop der? Lad undervisningsinstitutionerne konkurrere om studerende med deres undervisningskvalitet. Vi må gøre op med tanken om, at der skal være lige mange studerende på lige store universiteter.

I Danmark har vi ikke formået at omdanne gode tider til lavere skatter. Det danske skattetryk har i de seneste år stabiliseret sig omkring de 50 pct. I Tyskland er skatten samtidig faldet fra 45,6 pct. til 44,1 pct. og i 2003 vil den være helt nede på 43 pct. Det samme forhold gør sig gældende i England. Hvis en person i London har en bruttoindkomst på 500.000 kr., vil personen komme til at betale 142.000 kr. i indkomstskat og sociale bidrag. I Danmark er tallet 256.000 kr. Ligeledes vil en person med en bruttoindkomst på en mio. kr. i London betale 342.000 kr. i skat og sociale bidrag, hvor den samme udgift i København vil være 573.000 kr.

Høje indkomstskatter kombineret med et vanskeligt sprog gør det meget svært at konkurrere med lande som England og USA. Men også i forhold til andre vesteuropæiske lande, der lige nu forsøger at reducere skatterne, står vi meget svagt. 40 pct. af alle danske fuldtidsbeskæftigede betaler således den højeste marginalskat på 63 pct. Dette er et stort problem for Danmark, da det er videnskapskapitalen, der trækker væksten i et land. Og de høje danske marginalskatter trækker lønmodtagerne til udlandet. Således forlod ca. 10.000 familier sidste år landet ifølge Morgenavisen Jyllands-Posten.

Vi er i Danmark nødt til at erkende, at den øgede mobilitet gør, at flere og flere vil søge arbejde i de lande, hvor det kan betale sig at arbejde. Man vil - ikke mindst i de unge år - have gode penge med hjem fra arbejde.

Vi skal være bedre til at udnytte den kapacitet, som indvandrere og flygtninge kan være. Jeg tror, de fleste af os værdsætter, at Danmark internationalt har påtaget sig et ansvar for hårdt ramte etniske minoriteter, men det må erkendes, at det har betydet, at vi har tiltrukket en relativt stor gruppe svagere indvandrere og flygtninge. Mange medlemmer af

forskellige etniske minoriteter bidrager fuldt ud til dansk erhvervs- og kulturliv, men det er en kendsgerning, at vi f.eks. har tiltrukket folk med lavere erhvervsfrekvens end lande, som vi sammenligner os med. Det er vigtigt, at vi fortsat er vores ansvar overfor svage grupper bevidst. Men er det urimeligt at tilrettelægge vores politik på området således, at vi tilstræber i højere grad også at tiltrække udlændinge, som kan være med til at skabe den velstand, som skal finansiere den øgede sociale byrde?

I flygtninge-/indvandrergruppen findes folk, som er vant til at arbejde i andre lande, en efterspurgt kvalifikation i en tid med globalisering. Sådanne indvandrere ville sikkert ikke kun tilføre virksomhederne kompetencer, men også blive vigtige rollemodeller for etniske danskere. Og fjerne nogle af de forudfattede meninger, mange af os andre sikkert går rundt med.

Peter Nannestad har udtalt, at vi har et skatteproblem, der afskrækker de veluddannede og stærke indvandrere. Den irske socialminister har talt om opblomstringen af de biologiske og farmaceutiske erhverv i Irland som et resultat af den indsats, som landet målbevidst har gjort for at tiltrække veluddannede indvandrere og flygtninge.

Når kulturer mødes, skabes nyt. Det skal vi i Danmark være bedre til at udnytte. Når forskellige sociale, nationale og internationale traditioner og kulturer mødes, udnyttes skaberkraften i disse spændingsfelter til at gøre tingene anderledes og bedre. Også derfor bør vi dyrke mangfoldigheden.

Til sidst nogle bemærkninger om vores velfærdssamfund. Der er tegn på, at borgerne ikke længere har den tillid til, at det kan "levere varen". Stigningen i private pensionsordninger tyder på, at danskerne ikke længere stoler på, at staten tager sig af de sociale opgaver. Det samme gør sig gældende på sygehusområdet og på arbejdsløshedens område. Stigningerne i de private forsikringsordninger er alvorlige advarselssignaler om borgernes tillid til velfærdsstatens institutioner. Danskerne er typisk solidarisk indstillet overfor hinanden. Men hvis de ikke tror, de offentlige institutioner fungerer efter hensigten og på længere sigt kan garantere den velfærd, de har behov for og forventer, forsvinder tilliden.

Det hævdes, at finansieringen af ældrebyrden, hvis vi ikke kan få flere ud på arbejdsmarkedet, vil kræve en kraftig stigning i skattetrykket på fire til fem pct. for om 15 – 20 år at kunne finansiere velfærd som nu. Derfor skal den sociale kapital øges. Og borgernes tillid til hinanden og overbevisning om, at man har gode hensigter, skal genskabes.

Men det nytter ikke at beklage sig over skattetryk uden at ville diskutere prioriteter og fravalg. Hvis vi vil betale mindre i skat, skal vi enten have mere for pengene eller efterspørge

mindre. Og det er et rimeligt spørgsmål, om vi i alle tilfælde får den rette kvalitet for skattekroneerne.

I de private virksomheder er den konstante indsats på produktivetsforbedring af afgørende betydning for at bevare konkurrencekraften. Vi sætter mål for produktivetsudviklingen, benchmarker os mod konkurrenter for hele tiden at blive bedre, skabe ny teknologi, få mere ud af mindre, holde op med at gøre ting, vi ikke er gode nok til eller ikke har råd til. Jeg er langt fra sikker på, at den offentlige sektor generelt arbejder med produktivetsforbedrende rutiner. Det bør man. Også her bør det være god skik at spørge sig selv: Er det efterspurgt, det vi gør? Gør vi det godt nok? Regeringen skal huske at fjerne omkostninger. Det gør man bedst ved at fjerne efterspørgslen efter ydelserne.

Vi danskere er måske blevet for forkælede. Vi kræver meget. Men er vi overhovedet blevet glattere af det? Vi er nødt til at begynde at tænke anderledes. Vi skal huske at tage ansvar og være ansvarlige for os selv og vores nærmeste og for befolkninger i andre lande. Måske begynde at tænke på, om pengene kan bruges bedre i andre lande, tænke på, om en miljökroner kunne gøre mere gavn på Balkan end her i Danmark

Jeg ville føle, at det var vigtig for et folkestyre at være respekteret for ansvarlighed, fairness, udsyn, fremsyn og for at engagere borgerne i en vedkommende debat om disse spørgsmål. Men det stiller lige så store krav til dem, der vælger som til dem, der bliver valgt. Det kræver, at mange af os begynder at tænke anderledes. Det er det, der er den store opgave.

Redigeret af Charlotte Dyremose.

Hvad er udsigterne for en borgerlig regering?

Filosoffen og debattøren Henrik Gade Jensen kritiserer det borgerlige Danmarks manglende evne til at vinde den politiske debat og sætte dagsordenen til fordel for højreorienterede idéer og politikker. Venstrefløjen har siden 1960'erne effektivt dæmoniseret borgerlige synspunkter og dermed ført det danske samfund i retning af stadig mere regulering og statsintervention. Udgangspunktet for en borgerlig regering er derfor at generobre den politiske diskurs og skabe et borgerligt sprog, der kan bruges til at vinde åndskrigen om den fremtidige politiske kurs for Danmark.

Af Henrik Gade Jensen

Hvordan kan det være, at venstrefløjen altid vinder den politiske debat, når den samtidig har de forkerte idéer? Hvordan kan det være, at det borgerlige Danmark i idékampen befinder sig i defensiven?

“Der findes kun to former for magt i verden: Sværdets og åndens. På lang sigt besejres sværdet altid af ånden.” Sådan sagde Napoleon. Napoleon mestrede selv sværdet, men havde næppe udrettet meget uden ånden, karismaen og troen på den historiske mission.

Den politiske magt, sværdet, kan ikke sejre uden at støttes af ånden. Derfor kan der ikke opnås succes for en mulig fremtidig borgerlig regering, hvis ikke der på idéernes slagmark vindes mere terræn. Sat på spidsen hjælper det ikke med et borgerligt flertal efter næste valg, hvis ikke der tilsvarende tilkæmpes gevinster i offentligheden, i medierne og i det intellektuelle liv.

I kampen om det kulturelle hegemoni - det åndelige herredømme i samfundet - har venstrefløjen vundet. Venstrefløjen sparkede med et voldsomt brag portene ind i 1968 og har siden da mindre højlydt og mere effektivt erobret samfundets nøglepositioner. Da venstrefløjen afblæste verdensrevolutionen, blev strategien ændret til den lange vej gennem institutionerne.

Det er baggrunden for mit indlæg, at vi i dag ikke befinder os i et status quo, hvor fra der kan påbegyndes en borgerlig politik, men at udgangspunktet for den politiske diskurs i dag er forskudt og forskubbet, hvorfor en vigtig del af den åndelige eller idemæssige side af at berede vejen for en mulig fremtidig borgerlig regering består i, om ikke at finde tilbage til rødderne, så i hvert fald at være påpasselig med ikke at komme til at føre politik på andres, dvs. på ikke-selvvalgte præmisser.

Hvad menes der med, at venstrefløjen har sejret, når ingen i dag vil betegne sig selv som venstreorienterede? Og ordet “socialisme” næsten ikke kan siges uden at fnise eller se feminiserede mænd i forvaskede overalls defilere forbi nethinden?

Venstrefløjens oprindelige ideologi, marxismen, socialismen og kommunismen, er død. Modbevist af historien.

Hvorfor sætter de så tonen i dag? Dansk og store dele af europæisk politik er blevet amerikaniseret i den bestemte forstand, at den store modsætning i amerikansk politik, nemlig mellem et liberalt etablissement og en republikansk udfordrer, er ved at være vores modsætning (USA fik aldrig den hårde ideologisk-teoretiske venstrefløj, der var marxistisk og socialistisk og hvor succes frivilligt eller ufrivilligt var lænket til den sovjetiske samfundsmodel. Nu da Sovjetunionen er forsvundet, er vi ved at få de samme politiske modsætninger, som har karakteriseret USA gennem dette århundrede).

Venstrefløjen er toneangivende i Danmark i dag i den betydning, at en – i amerikansk forstand - liberal dagsorden dominerer den offentlige debat og dermed også politikken, der føres. Det er - for en mulig fremtidig borgerlige regering - derfor et opgør, der skal føres, sideløbende med at et parlamentarisk flertal sætter sig igennem og fører politik.

Lad mig konkretisere dette. Situationen i dag er, at den åndelige magt i Danmark (det kulturelle hegemoni) udøves næsten enerådende af mennesker fra den traditionelle venstrefløj. Dagbladene, Danmarks Radio, forlagene og universiteterne er dybt præget for ikke at sige gennemsyret af mennesker, hvis tankehorisont blev dannet i 1968 eller af folkene fra 1968.

De ledende chefredaktører og kommentatorer for de største borgerlige aviser er gamle VSere. Danmarks Radios direktør er gammel DKPer. Nummer to var gammel SAPER indtil han blev afløst af en KAPER (eller også var det omvendt). De politiske debatudsendelser i DR ledes af en ung pige (Naja Nielsen), der er uddannet på kommunistisk partiskole i Moskva. Når den kolde krig fremstilles i DR2, portrætteres “kommunisterne” som en række uskyldigt forfulgte, der blev aflyttet og hængt ud offentligt. Historikeren Benito Scocozza, der som en af de få i hele den vestlige verden forsvarede Pol Pot samfundsreformer i Kampuchea, bliver brugt som historiker-orakel på forlagene, hvor hans historiesyn er ved at befæste sig til udbredelse i de næste par generationer. I *Den Store Danske Encyklopædi* skriver

en kommunist om kommunisme, så kommunismen ikke bliver ansvarlig for en eneste bloddråbe. Når en formiddagsavis lader et par journalister lave research i Stasi-arkiverne for bl.a. at finde danske muldvarper, bliver de sat fra bestillingen - da en tidligere konservativ politiker bliver redaktør.

Situationen er på ingen måde enestående for Danmark. 9. november 2000 på dagen for Krystalnatten deltog samtlige tyske partier i store demonstrationer "for menneskelighed og tolerance", som det officielt hed, men demonstrationerne blev i medierne kun omtalt som "demonstration mod højre". Så nu deltager hele det politiske spektrum i en demonstration mod - logisk set - halvdelen af det politiske spektrum.

Det kaldes på godt dansk bondefangeri. Dagen var samtidig årsdagen for murens fald, men den mindes ikke mer. En af de officielle fortalere for demonstrationen, som altså samtlige ledende CDU- og CSU-politikere deltog i, var den østtyske forfatterinde Christa Wolf, der efter murens fald blev afsløret som Stasi-informant. Nu fungerer hun som fortaler for "medmenneskelighed og tolerance". Man begynder virkelig at tvivle på, hvem der vandt den kolde krig.

Situationen i dag er, at hvad der for en generation siden var en subkultur på venstrefløjen, er i dag blevet den dominerende kultur. Maoister er blevet trendsættere. For 10-15 år siden var det kun stenkastende autonome, der demonstrerede mod det, de kaldte racisme. Nu er det statsopgaver. Da jeg som ung student for 20 år siden kom til København for at studere, var der på Christiania "rock against racism". I dag rockes der over alt.

Gårsdagens subkultur er blevet nutidens dominerende kultur. Venstrefløjens jargon er blevet alles jargon. Det borgerlige Danmark har langsomt mistet sit eget sprog.

Kun på ét punkt har det borgerlige Danmark vist standhaftighed i min egen levetid, og det var i 1980ernes fodnotepolitik. Da blev forskellene trukket op. Selv om store dele af den toneangivende opinion i form af journalister og fredsforskere tilhørte venstresiden, lykkedes det for regeringen at fastholde perspektivet. Den gav ikke køb over for "freden". Den gik ikke med i "fredsdemonstrationer". Den fastholdt, at friheden ikke måtte sælges for fredens skyld.

En af de begivenheder, som står tydeligst i min erindring, er Rådhuspladsen i 1985, da statsminister Poul Schlüter på 40-året for befrielsen fik flasker og æg i hovedet, mens ultra-kommunisten Alfred Jensen kunne stå og rose Stalins hæere, der befriede Europa, uden der skete ham noget.

Men jeg frygter for, at i dag - 15 år senere - ville borgerlige ledere være gået på kompromis med i hvert fald ånden. Et godt ord som "fred" er svært at argumentere imod. Hvordan står man op imod en fredsbevægelse uden selv at blive beskyldt for at være ufredelig? Det lykkedes i 1980erne, men i dag har mange af den slags politisk forførende ord trængt igennem mure, der burde vide bedre.

Jeg tænker her specielt på hele vokabulariet og ideologien omkring multikulturalitet, racisme, fremmedfjendtlighed og menneskerettigheder, bag hvilke der ligger en statsdirigisme, som vi ikke har oplevet i danmarkshistorien før.

Der kommunikeres simpelthen ingen information ved at erklære sin tilslutning til "menneskerettighederne". Især når det bruges i bestemt form, skulle man tro, at der skjulte sig en fornuftig meningskerne i ordet, men det gør der ikke. Der kan menes alt muligt med "menneskerettighederne" og de kan i særdeleshed fungere som spydspids eller skalkeskjul for en statsinterventionisme, som går langt dybere ned i samfundet end noget andet. En menneskeret til betalt ferie betyder f.eks., at nogen får ret til at administrere 10 pct. af min løn et års tid. Hvis spørgsmålet blev formuleret omvendt: Synes du, nogen skulle have ret til at kontrollere 10 pct. af din indkomst, før du kan få pengene udbetalt, er jeg ikke i tvivl om svaret.

Generelt har det borgerlige Danmark været alt for langsom til at finde ud, at når der i år 2000 tales om "menneskerettighederne", menes der noget helt andet, end da det samme ord blev brugt som kritik af Sovjetunionen under den kolde krig.

Det gælder i øvrigt alle de centrale begreber, vi bruger, at deres betydningsfleksibilitet er så stor, at de sagtens kan betyde det stik modsatte af, hvad de oprindeligt betød. Kommunismen var også demokratisk, oven i købet folkedemokratisk.

Men når der har været et flertydigt ord, kan vi være sikre på, at det altid var venstrefløjens fortolkning, der blev den dominerende. Fordi den fløj altid har været langt dygtigere til at erobre ordene og dermed definitionsretten til de begreber, som vi ellers skal være fælles om at bruge. Venstrefløjens særlige mærkesager har den formået at gøre til upolitiske fællessager. Det lykkedes - gud ske lov - ikke med freden i 1980erne, men det lykkedes med miljøet, menneskerettighederne og multikulturalismen i 1990erne.

Og hver gang venstrefløjen har engageret sig i en sag, ender det i mere magt til offentlige myndigheder til at kontrollere og dirigere. Det private, individets frihed og selvstændige dispositionsfrihed lægges for had.

Den tidligere venstrefløjs evne og succes til at kunne besidde så stor indflydelse på den offentlige mening er både underlig og lærerig. Den er underlig, fordi der slet ikke er noget forhold imellem, om ideerne er sande og rigtige eller om de er dominerende. Venstrefløjen tog fejl på alle områder: Indenrigspolitisk og udenrigspolitisk, i dæmoniseringen af det frie marked og i den ukritiske indstilling til statens evne til at styre samfundet. Alt var sagligt set forkert, men fejltagelserne betød intet. Det diskuteres knapt nok offentligt i dag. Alligevel kan de samme personer overtage det civile samfunds mange positioner og tale, som om deres humane indstilling har sejret. Når vi ser en Ebbe Kløvedal, en Ejvind Larsen eller en Bente Hansen udtale sig, pines de langt fra af en fornemmelse af at have taget fejl. Tværtimod føler de sig forfulgt og genstand for et komplot, hvis

der rettes en kritisk bemærkning mod deres tidligere synspunkter.

Men venstrefløjens evne til at dominere den offentlige mening er også lærerig på grund af dens succes. Hvorfor kan mennesker, der har fejlet ideologisk, alligevel fremstå som de moralske sejherrer til slut?

Svaret på det spørgsmål indeholder også en angivelse af de vanskeligheder, som en borgerlig ideologi - eller lancering af borgerlige synspunkter - løber ind i i dagens Danmark.

Venstrefløjens succes skyldes, at dens fortjeneste altid kun blev målt på intentionerne. De ville det godt. De var altid i god tro. De ville frigørelsen og fremskridtet, freden og ligestillingen. Og hvis virkeligheden artede sig modsat hensigten, blev idealerne ikke belastet. Kommunismen kan stadig funkke som en ledestjerne, hvis man skal tro Den store Danske Encyklopædi, og alle folkemordene pletter ikke idealerne. Venstrefløjens fortjeneste har altid været det at gøre forsøget, og så spillede konsekvenserne ingen rolle.

Her må jeg ud i en filosofisk udflugt for at forklare det, som kunne kaldes det borgerlige dilemma. Venstrefløjens grundholdning kan defineres med et udtryk fra den tyske sociolog Max Weber som sindelagsetik, dvs. at det afgørende i politik er at have det rigtige sindelag og den rette hensigt, mens virkningerne derimod ikke tillægges samme vægt.

For mange vælgere repræsenterer (og især i datid: repræsenterede) Socialdemokratiet f.eks. inkarnationen af det sociale, partiet står stadigvæk for mange som garanten for den lille mand og den retfærdige fordeling. Selvom det ikke lykkes, plettes idealet alligevel ikke.

Her overfor står højrefløjen, i Danmark traditionelt repræsenteret af Det Konservative Folkeparti og Venstre, som ikke på samme måde nyder frugten af at have det gode sindelag forbundet med deres politiske synspunkter.

Et traditionelt argument fra højrefløjen består i at kritisere virkningerne af venstrefløjens sindelagspolitik ved at pege på de langsigtede og uoverskuelige konsekvenser af statsintervention på forskellige områder. Når hensigten får forrang for virkningen, betyder det mindre, hvordan et indgreb i praksis kommer til at virke. Vigtigere bliver at vise viljen, vise at man har vilje til at gøre noget ved problemet og iværksætte en aktion – uanset om det faktisk hjælper eller ej. Højrefløjens kritik heraf vil altid komme til at virke hjerteløs, når den først vil have gode grunde til, at noget hjælper, før det prøves.

Mange almindelige mennesker, som ikke på forhånd tilhører den ene eller anden lejr, befinder sig typisk i dilemmaet mellem at føle sympati for venstrefløjens bekymring og medfølelse måde at tale om politikens problemer på, men på den anden side nære skepsis for, om det nu også kan lade sig gøre. Hjertet søger til venstre og fornuften til højre, kunne man sige.

Modsætningen til sindelagsetik kalder Max Weber for ansvar- eller konsekvensetik, nemlig hvor bekymringen mere angår virkningerne af det, der gøres, mens hensigten bag i og for sig forbliver irrelevant for effekterne på andre mennesker.

Alle liberalismens angreb på interventionisme har haft såre liden virkning i praktisk politik, fordi det har virket hjerteløst at undlade at bruge statsapparatets muligheder til at afhjælpe bolignød og arbejdsløshed - uanset hvordan det så er opstået.

I USA er højrefløjen begyndt at tage kampen op ved hjælp af begrebet "compassionate conservatism", en medfølelse konservatisme. Republikanere forsøger at bryde de liberales monopol på at udtrykke medfølelse og medlidenhed med de svage i samfundet. (90 pct. af afro-amerikanere stemmer på den demokratiske Al Gore). Jeg nærer umiddelbar skepsis overfor strategien, da den udarter sig til en følelsespornoagtig konkurrence om, hvem der offentligt kan føle mest med udvalgte svage grupper. På den anden side er det måske de nødvendige politiske vilkår med et stærkt socialiseret vælgerkorps.

Men vi kan konstatere, hvordan venstre- og højrefløjen i Danmark i de sidste par årtier har debatteret. Tænk på hvordan borgerlige synspunkter typisk er blevet imødegået fra venstrefløjen: Hvis der ytres ønske om, at børnene opdrages bedst i familien og det burde gøres mere attraktivt at passe sine egne børn, udstødes den hidtil uimodsigelige trylleformular: "Ønsker du kvinderne tilbage til kødgryderne?" Så er den diskussion blokeret. Så har venstrefløjen vundet en ideologisk sejr, fordi ingen eller få borgerlige politikere tør tage diskussionen op efter den bemærkning. Kun ved at svare "ja", kan en defensiv vendes til en offensiv. For så får venstresiden bevisbyrden, og skal til at argumentere. Men hvem har turdet besvare kødgrydespørgsmålet med et ja? (Bemærk at dette ikke er et spørgsmål om, hvad vi mener om familiepolitik og opdragelse - sandheden har intet med politisk krig at gøre - men alene et spørgsmål om at vinde politisk terræn i debatten).

I 1960erne og 1970erne var udtrykket "asocialt" et lignende kødgryde-udtryk, som afvæbnede den borgerlige fløj og som de aldrig lærte at kunne give svar på. Måske skal VKR-regeringens fatale politik ses som forsøget på komme ud over denne anklage.

I flygtninge- og indvandrerdebatten ser vi mest tydeligt, hvordan de gode hensigter (sindelagsetikken) mødes med virkningsetikken. Det område har i årtier kun kunnet diskuteres som et sindelagsetisk spørgsmål, hvor spørgsmålet om konsekvenserne på forhånd var en illegitimeret diskussion. Derfor kom det borgerlige Danmark også til at ligge moralsk underdrejet, da dets domæne og "stærke side" i forhold til venstresiden altid har været fokuseret på uheldssvangre konsekvenser af politisk aktivisme og dirigisme, men på udlændingeområdet måtte der ikke spørges til politikens virkninger på samfundet.

Taler man ikke sit eget sprog, kæmpes der hele tiden på udebane. Derfor skal diskursen hele tiden forsøges fastholdt på, at

hellige hensigter og fine forsætter ikke betyder noget, men at det må være de praktiske konsekvenser, der tæller.

Hvordan kan en borgerlig regering og dens opinionsdannere bidrage til at udfordre og på sigt erobre venstresidens monopolagtige greb om meningsdannelsen? Vi må for det første gøre os klart, at politik er krig.

Borgerliges traditionelle prædisposition til ideologiske nederlag ligger i en uvilje til at anerkende politikens karakter af krig. Konsensus forjætter stadig som dansk politik øverste målsætning. Men venstresiden har aldrig været i tvivl om den politiske krig, og det er en del af forklaringen på dens succes.

Den politiske magt kan kun vindes og sejren stabiliseres ved at se den politiske kamp som lige så nådesløs som en krig. Del jer efter anskuelse! Og krigen vindes sjældent af dem, der har de bedste våben, men dem, der har held til at bestemme slagmarken. Ånden er stærkere end sværdet.

Noget af det mest underlige ved den politiske stillingskrig er at konstatere, hvordan ordene får en helt forskellig effekt, alt efter hvem der siger det. Jeg har egentlig altid ment, at først når VS danner regering, vil der kunne gennemføres traditionel borgerlig politik. Men kun hvis ingen kritiserer dem. Det kulturelle hegemoni, som venstrefløjen har udøvet i Danmark gennem de sidste par årtier, viser sig bl.a. ved, at en borgerlig politiker kan sige, at 2+2 er 4 i én uendelighed, uden at det bliver opfattet som en sandhed. Først når erkendelsen opdages af en kulturradikal, udbasuneres det som epokegørende nytænkning. Jo mere højrefløjen under den kolde krig pegede på Østeuropa og sagde "Se, de bliver undertrykt", jo mere blinde blev venstrefløjen. Selv en Berlin-mur med skarpladte grænsevagter overbeviste ingen.

Ordene i den politiske debat er indekserede. De har forskellig sandhedsværdi, afhængig af hvem der udtaler sig. Hvis en gammel feminist finder ud af, at børn opdrages bedst af far og mor, er det "breaking news" i Politikens spalter. Så begynder en temaserie med Ny Erkendelse.

Derfor står vi over for det tankevækkende paradoks, at borgerlig politik ikke kan sælges eller i hvert fald ikke slår igennem, før tankerne fremføres af en eks-VSer. Tænk på hvordan tre gamle VSere som Ralf Pittelkow, Uffe Østergaard og Anne Knudsen udgør fortolkningsfildret for politiske begivenheder i Danmark. De bidrager i dag hver for sig mere til udbredelse af borgerlig ideologi end partiernes egne folk.

Ligesom der først gøres noget ved menneskesmuglingen og indvandrerkriminaliteten, når Naser Khader bliver justits- og indenrigsminister. Der er forskel på, hvem der siger hvad.

Er det absurdt? Det er i hvert fald et tegn på, at en borgerlig forståelsesramme har haft svært ved at markedsføre sig. Fordi der for ofte er givet køb.

I EU-politikken og indvandringspolitikken er borgerlige politikere mest statister, hvor de lader sig kyse og kujonere, dels af egne fine hensigtserklæringer (man er europæer, man er humanist osv.), dels af frygten for at blive belastet af vildt overdrevne, men retorisk yderst effektive beskyldninger (racisme, nationalisme). Det er "kødgryderne" igen - som om man var bange for selv at ryge i dem.

Borgerlige politikere og opinionsdannere skal være den udfarende kraft. Dem der slår først og sætter dagsordenen. Ikke ved paradefægtning, men først og fremmest ved at genopdyrke sit eget sprog. Og ikke lade sig fange i at bruge modpartens jargon. Så kølhales der.

Vi skal altid huske på, at bag mange af de fine ord, som tilsyneladende er noget, vi alle sammen kan og bør gå ind for, skjuler sig kyniske magtmotiver. Kampen mod såkaldt racisme i det danske samfund, fortolker jeg først og fremmest som et forsøg på at presse mere statsinterventionisme igennem. Aftalefriheden indskrænkes hele tiden af "moralske hensyn", der i deres praktiske effekt i heldigste fald er uden virkning, men oftest begrænser markedet og dermed muligheden for frit at skabe velstand til alles gavn.

Vi begynder på et nulpunkt i dag. Fordi den kulturelle kapital er så godt som fortæret. Vi skal bygge op igen, hvad det kun tog én generation at nedbryde. Vi kan trøste os med, at det danske samfund udviser en stærk sammenhængskraft, hvilket i større udstrækning end i andre lande sikrer den livsnødvendige overførsel af erfaringer (som f.eks. arbejdsmoral) fra én generation til den næste. Især i Storbritannien og USA synes en underklasse på social bistand at falde helt igennem i samfundet. De høje rater af enlige og meget unge mødre i Storbritannien og USA, som i høj grad er et produkt af hjælpen fra det offentlige, har vi ikke i Danmark. I Danmark bliver man mest typisk enlig mor ved at manden løber sin vej, og ikke for at have en kilde til indkomst, så længe der hele tiden kan komme nye børn til.

Men det danske samfunds sammenhængskraft er ikke en konstant faktor, men under angreb og pres. Den er ved at blive slidt ned.

Magten ligger i ordene og i at kunne dominere og sætte dagsordenen i den politiske debat. Det er åndens magt, og den er stærkere end sværdet. Når der gælder territorie-krigen om ordene, har det borgerlige Danmark i mange år været i defensiven. Det gælder om at udvikle sit eget sprog, ikke tale venstrefløjens, ikke tro at der findes en neutral politisk retorik, men ved at gå ind på den politiske slagmark med sine egne ord og ikke lade sig kyse og kujonere af, at slagmarken beskydes med skældsord. Vi må ikke nøjes med en lang række gode enkeltsager. Det borgerlige Danmark taber slaget om fremtidens politiske dagsorden, hvis ikke den kan formulere et mere sammenhængende ideologisk tankemønster.

Det konservative sind

Hvad er det konservative bidrag til en borgerlig regering? Det spørgsmål søgte nuværende kulturminister for Det Konservative Folkeparti Brian Mikkelsen at besvare i dette indlæg på Libertas' konference, hvor han gjorde rede for en række centrale konservative begreber, holdninger og værdier. Det konservative mål i regeringen er at sætte borgeren i centrum under hensyntagen til såvel sociale uligheder som respekten for frihed.

Af Brian Mikkelsen

Tak for denne mulighed for at bidrage med nogle tanker om idegrundlaget for den kommende borgerlige regering. Hvorfor vi er engagerede i politik? Fordi fremtiden interesserer os. Fordi vi vil være med til at forme fremtiden og udvikle udviklingen. Det hænger sammen med at det er vores verden. Den tilhører ikke de andre, som kan skalte og valte som de vil. Hvis vi er med, hvis hver enkelt er med, bliver vi alle sammen en del af udviklingen.

Det er imidlertid ikke sådan, at vi hver dag sætter os ned og tænker: »Hvad skal vi i dag, i hvilken retning skal samfundet skubbes i dag.« Vi har en baggrund for det, vi vil. Og når jeg siger vi, mener jeg selvfølgelig borgerlige og ligesindede.

Vores vision for den kommende borgerlige regering er at tage borgernes briller på, når der skal laves politik for fremtiden. Da den kommende regering i hvert fald vil være sammensat af konservative og liberale, er det nærliggende at diskutere konservatisme og liberalisme. Jeg vil gerne belyse fællesnævneren i den kommende, borgerlige regering, nemlig det borgerlige og det at sætte borgerne i centrum.

Grunden til, at jeg gerne vil dvæle lidt ved begrebet borger, er at det har en smuk, lang og lærerig historie bag sig og forhåbentlig en stor fremtid foran sig. Ordet borger er en europæisk opfindelse, som vi kan være stolte af. Ideen stammer fra det antikke Grækenland, som havde et egentligt ord for de, der ikke deltog i samfundet, de der ikke passede deres borgerlige pligter og således blev betegnet ikke-borgere – det græske ord idiot.

Det var i 1800-tallet, at det egentlige begreb borger blev formet, hvilket skete i forbindelse med humanismen, som brød med det katolske verdensbillede på alle områder inden for kulturen. Med den franske revolution og de velkendte franske *citoyens* - men også med reformationen nogle hundrede år før – blev der for alvor sat fokus på det enkelte menneske, og dermed var grundlaget skabt for at lægge noget væsentligt i begrebet borger.

Ordet ses således på Frihedsstøtten fra 1792, hvor der på østsiden står: ”Kongen kiendte at Borgerfrihed bestemt

ved Retfærdig Lov giver Kiærlighed til Fædreland, Mod til dets Værn, Lyst til Kundskab, Attraae til flid, Haab om Held.” På nudansk: Kun med frihed og ansvar til den enkelte borger kunne man kræve et engagement til landet. Borgerbegrebet var altså et udslag af den frihed, som mennesket fik, hvad enten den var religiøs, politisk eller kulturel.

Det vi i dag kalder menneskerettigheder, blev ved Grundlovens tilblivelse i 1849 oftest omtalt som de ’borgerlige rettigheder’: ytringsfrihed, forsamlingsfrihed og personlig frihed. Det er rettigheder, som vi ’fik’ i vores egenskab af at være medlem af et demokratisk samfund. Man kan derfor sige, at begrebet borger egentlig kun hører hjemme i et demokrati. En enevældig konge eller diktator har kun undersætter, individer uden selvstændig ret. Derfor kan der heller ikke tales om borgere i moderne diktaturstater, men om mennesker hvis deltagelse i samfundet undertrykkes. For den borgerlige tanke forudsætter, at borgeren deltager i samfundet, ud fra en frihed og et ansvar for sine handlinger, men også med en række pligter.

Det var ikke kun rettigheder, men også pligter som borgere med tiden fik flere af. Man skulle forsvare fædrelandet, og i det hele taget være en god borger. Som Ludvig Holberg skrev om sig selv: ”Det er mig nok, at jeg i al min Levetid har søgt at være en nyttig Borger i mit Fædreland”. Idéen indebar bl.a., at man skulle bidrage til samfundet, hvilket udtrykkes i begreberne borgerånd, borgersans og borgerdyd.

Disse begreber peger frem mod det artige, anstændige og aktive borgerliv. Fra at betegne handelsdrivende i byerne blev ordet udviklet til at omfatte meget mere end blot at være en borger. En af personerne bag den danske grundlov, teologen D.G. Monrad, gav følgende forklaring på ordet borgerskab, en definition som vi også vil tage udgangspunkt i: ”Borgerskab kommer til at betyde, at den enkelte påtager sig forpligtelse til at betragte sig som medlem af det store statssamfund og får ret til at gøre sig gældende som sådan.”

Dermed ligger der allerede i selve ordet borgerlig en klar social forpligtelse. Et eksempel fra gamle dage er oprettelsen af en velgørenhedsorganisation af private under navnet ”Borgervennen af 1788”. Eksempler fra nutidens dage er

desværre ikke så nemme at få øje på i takt med at staten og de sociale systemer har overtaget.

Dette begreb og denne opfattelse af borgeren kan vi godt savne - i dag er det mere moderne at tale om individers ansvar og staten som socialt sikkerhedsnet. Borgeren blev væk i den ideologiske diskussion mellem statsfikserede socialister og individfokuserede liberalister. Dem, der så borgeren som det sunde menneske i balance med sig selv og sine, er først nu ved at være dem, der overalt sætter den politiske dagsorden.

Således kan vi vende os mod det mere moderne ord borgerlig, som efterhånden er et rent partipolitisk ord omkring Det Konservative Folkeparti og Venstre og lidt til siderne. Derfor er det allerede af den grund nu næsten umuligt at fremhæve de gode ting, der ligger i ord som borgersans og borgerånd uden, at man på godt eller ondt bliver forstået som i snæver forstand borgerlig.

Dette skal et borgerligt comeback i form af en VK-regering ændre på. Vi vil genskabe et samfund, hvor det at være borgerlig betyder, at man fokuserer på borgerne, har taget borgernes briller på og hvor det eneste ene er en afvejning af, hvad der tjener borgerne som sådan set i forhold til den enkelte borger.

I tanken om borgere ligger der en form for balance mellem sociale hensyn og respekten for frihed. Heri vil langt de fleste i dansk politik være enige. Der vil også være enighed om, at det bedste udgangspunkt for at tilrettelægge politik må være, hvad der tjener borgerne bedst. Det vil dog være i strid med tankene bag borgerbegrebet udelukkende at fokusere på samfundet som sådan, for så kan man hurtigt falde tilbage til totalitarismen og den manglende respekt for den enkelte. Derfor må der samtidig lægges tryk på den enkelte borger.

Dette dilemma genspejles også i Grundloven, som gennemfører denne balancegang ved nok at beskytte den enkelte, men også tillade indgreb, når almenytten kræver det. Dog ikke uden beskyttelse af den enkelte borger efter nærmere angivne spilleregler. Borgerlig betyder altså også en vis balance mellem hensynet til borgerne og den enkelte borger.

Der er ingen tvivl om, at vi tager udgangspunkt i individet, eller som Søren Kierkegaard ville have sagt, den Enkelte, men i sidste ende er vi mest glade for ordet borger, som altså udtrykker den enkelte, men som en del af et fællesskab bestående af andre mennesker, ikke systemer.

”Vi er jo alle borgere, og vi er alle arbejdere”, sagde den store konservative personlighed, John Christmas-Møller, og vi kan kun sige det samme i dag. At være borger betyder at være menneske i et samfund. Mennesket er udgangspunktet, hvor alting starter og begynder. Men intet menneske er alene, mennesket kan kun eksistere med andre men-

nesker. Mennesker fødes og er i sammenhæng med andre, og danner et samvær, et samfund. Sådanne mennesker kaldes borgere, og alle mennesker er med denne definition borgere.

Med en borgerrettet politik sikrer man, at borgerne aldrig bliver brikker i systemernes hellige kassetæknings navn, når vi spørger: Er det bedst for borgerne at være på sygehus eller plejehjem, hvilken skole vil passe bedst for den enkelte elev, osv. Det er ikke bare barnets tarv, der skal være det centrale, men borgerens tarv.

Lad os færdiggøre tankesættet med borgeren versus borgerne ved at hæfte nogle begreber på de to udtryk. Lad os sige, at økonomi er det, der viser, hvad der er bedst for borgerne, mens etik er det, der oftest værner om borgeren.

Vi ved om nogen, at man ikke kan komme uden om det økonomiske, for man kan ikke tale med eksempelvis en konservativ i to minutter, før man hører ordet økonomi. Vel at mærke den form for økonomi, der handler om effektivitet, at noget nytter, og at der er tale om god husholdning.

Mange betragter økonomi som noget menneskefjernt. Intet kunne være mere forkert. En af den økonomiske utilitarismes grundlæggere, filosofen Jeremy Bentham, skrev om sine bøger: ”Is there any one of these pages in which the love of mankind has for a moment been forgotten? Show it to me, and this hand shall be the first to tear it out!”

En vigtig del af økonomien er priser. Priser er information, oplysninger til borgerne i samfundet. Sætter vi borgerne i centrum, så må vi kræve at få så sande informationer som muligt, ellers snydes borgere, når nogle bliver bedraget til at handle på et forkert grundlag. Det er kun brugerbetaling, der sætter kunden i centrum. Alt andet er bondefangeri.

Det har i gamle dage heddet sig, at så snart der var disse eksterne effekter, så skulle staten gå ind og regulere. Men igen kræves økonomisk analyse: Ooffentlig styring koster ressourcer, det kræver planlægning, der kan føre til nye uligheder, nye forvridninger via skatten, osv.

Friheden skal være reel: Friheden uden ansvar for diverse omkostninger ville være en falsk frihed, det der vil svare til at give frihed på andres regning.

Økonomi er at tage hensyn til borgerne – og derfor er det også en stor sejr for borgerlige holdninger, at Miljøstyrelsen nu anerkender, at der er noget, der hedder borgere – ved at indføre miljøøkonomiske metoder, som fokuserer på borgerne i stedet for på miljøet. I stedet for hovedløst at fastsætte det ene eller andet absurde miljøkrav, skal hvert eneste krav vurderes i forhold til effektiviteten.

Det bliver spændende at se, hvordan det vil gå: Mon ikke vi kender mønsteret. I dag er der for og imod, men omsæt-

telige forureningstilladelser lyder stadig forkert. Præcis som private børnehaver og hospitaler lød forkert for 20 år siden. Efterhånden fandt man ud af, at udlicitering handlede om effektivitet og ikke om kvalitet: Den skal sikres gennem politiske beslutninger.

Den første form for økonomi kan kaldes for effektivitetens etik. At alt skal være effektivt er indlysende for nogle, og for de fleste, hvis man tilføjer, at dermed bliver der flest ressourcer at gøre godt med. Med andre ord siger vi nu noget om effektiviteten, ikke fordelingen. Det er netop årsagen til, at økonomien ikke kan stå alene: hvis det viste sig at være økonomisk effektivt med nul pct. i skat, ville vi ikke kunne forsvare dette: det er vores sociale ansvar, der byder os at gribe ind.

Hvis økonomien er værdineutral, så er der netop brug for værdier, som værner om den enkelte borger, det der kan kaldes etik. Tager vi igen udgangspunkt i den originale betydning af ordet, handler etik om det, der er sædvane, skik og brug.

At underkaste alle livets aspekter en økonomisk analyse vil være at forfalde til økonomisme. Økonomi bør være udgangspunktet, men der er også grænser for økonomiens resultater, nemlig etikken. Det er, når vi når det uanstændige, eller når noget er ukrænkeligt.

Almenviljen – eller almenvellet – er noget underligt noget: Når denne gøres til målet, kan det værste ske, forfølgelse af jøder eller russiske dissidenter. Netop derfor har vi etikken: Respekten for den enkelte borger. Uanset hvad hensynet til borgerne som sådan tilsiger.

Det er etikken, der gør, at vi går ind for en omfordeling til de svageste, da vi ønsker at hjælpe svage medborgere. Samtidig siger økonomien, at jo mere der omfordeles, jo mere går der til spilde. Et kendt eksempel er den spand vand, som bliver brugt til at bringe vand til tørstige: Hvor stort et hul skal der være, før det ikke kan svare sig samfundsmæssigt set at omfordele i den grad, det rent faktisk finder sted i dagens Danmark. Vi anbefaler denne kombination af hensyn, for kun derved sikres borgeren og borgerne fuld inddragelse i beslutningen.

Til tider kan noget, der nok er økonomiske ønskeligt, være så stødende for det enkelte menneskes værdighed, at vi vil udelukke det på et etisk grundlag. Den borgerlige tanke er en fanfare for den enkelte borger men også for borgerne. Borgerrettet borgerlig politik bliver dermed til et spændingsfelt mellem borgernes lykke under hensyntagen til den enkelte borgers ukrænkelighed.

Med borgernes ansvar følger også muligheden for at forme fremtiden, sådan som Poul Schlüter satte sig for, da han i 1982 begyndte at gøre Danmark borgerligt. Han vidste

og viste, at det kunne gøres bedre, han vidste, at han selv kunne gøre en indsats og han tog et medansvar.

Dermed må vi stoppe den forsørgelseskultur og forsikringskultur, som Socialdemokratiet har patenteret og som der også ruskes op i med Anders Fogh Rasmussens debatbog *Fra socialstat til minimalstat* (1993), hvor et af hovedtemaerne på samme måde var risikoen for, at vi alle enten som offentligt ansatte eller via overførelsesindkomster kom i lommen på staten og dermed ville være interesserede i at opretholde systemet for systemets skyld.

Jeg startede dette ideologiske indlæg med at sætte borgeren som fællesnævneren for vores politik. Det betyder, at konservativ/borgerlig politik skal vurderes i forhold til borgeren, ikke omvendt. Det er på denne måde, man kan sige, at konservatisme ikke er en ideologi – den er ikke noget i sig selv, hvis den ikke er det for borgerne.

Lad os derfor få begrænset begreberne og i stedet fokusere på, hvad det egentligt er, som gør samfundet godt at leve i, som giver de bedste rammer for borgerne. For der er en række værdier, som vi føler giver grundlaget for den rette politik, og det er disse værdier, som samlet set kan gå under betegnelsen konservatisme. Det er værdierne, vi værdsætter, ikke ideologien og derfor vil dette sidste afsnit fokusere på vores værdier.

For et stykke tid siden sendte Poul Schlüter en hilsen til alle sine konservative kollegaer under overskriften: "Sådan er det at være konservativ". Dette var ideologisk inspiration fra manden, der af alle blev kendt som anti-ideolog, men på samme tid var den, der gjorde Danmark borgerligt. Måske dette er en værdi i sig selv – at gøre arbejdet, gøre Danmark borgerligt, og så lade de andre om at skændes om det ideologiske, skændes om hvad det skal hedde.

Schlüters artikel var optimistisk, også midt i en svær tid. Også dette er en værdi i sig selv: Uden optimisme kommer vi ingen vegne. Den der tror, at toget er kørt, kommer heller ikke løbende ned ad perronen for at se, om man nu alligevel kan nå det, om man selv kan gøre en indsats.

Lad mig slutte disse overordnede betragtninger med at fremhæve en række konservative kodeord. Der er - for nu at starte med indvendingerne inden man er kommet i gang - ikke tale om begreber, som Det Konservative Folkeparti har taget copyright på og det er værdier som andre også støtter, vel at mærke i en anden sammenhæng, i en anden afvejning. Det er altså ikke så meget ordene i sig selv, der er noget særligt, det er den måde, de kombineres på. Som sagt vil jeg ikke engang hævde, at alle konservative er enige i disse grundlæggende værdier, men mon ikke disse konservative kodeord er en fællesnævner for de fleste.

I gennem længere tid har der været talt om Gud, konge og fædreland som en særlig konservativ kernesætning. Ser

man efter, er det efterhånden dog ikke mere end et slags slagord, som til gengæld giver anledning til undren, for hvem kender til Gud og konge midt i denne internationale internettid. Det er endvidere et udtryk, som ikke siger så meget om de mere menneskelige, konservative værdier, som der netop er behov for at holde fast på i forbindelse med det digitale samfund.

Man kan tilføje den dimension, som hedder at et moderne konservativt parti heller ikke bør anse det som sin hovedopgave at blande sig i befolkningens trosforhold, lige så lidt som selve monarkiet er til en egentlig politisk debat: Vi vil alle bevare monarkiet, og vil man sætte noget andet i stedet for Kongen bliver det nemt til staten, og den bør ikke være i centrum af et konservativt slagord.

Slet ikke med de forandringer, der sker i vores indretning af samfundet, hvor den gamle nationalstat på godt og ondt er under pres. Som konservative vil vi arbejde for decentralisering, for netværk i det lokale, men også for EU og øget internationalt samarbejde, derfor er både konge- og fædrelands-delen også lidt uaktuelle set i forhold til visionen om den globale landsby.

Derimod tror jeg fuldt og fast, at vi med fokus på mere menneskelige værdier, som vi også genfinder i det konservative livssyn, vil være meget mere præcise omkring vores holdninger og grundlag. Det er de værdier, som vi får brug for i et IT-samfund, hvor flere og flere sidder bag skærmen, men vel at mærke et samfund, hvor man ikke kan downloade kærlighed og omsorg

Der er vist ingen tvivl om, at vores tanker og værdier er yderst kompatible med IT-samfundet, men heller ingen tvivl om, at de konservative værdier skal med, så det ikke bliver harddisken, der bestemmer det hele. Klikker man ind på den konservative filosofis hjemmeside, ja så skulle der sådan rundt regnet ti links til det, det egentlig drejer sig om: Vores værdier, principper og holdninger

De ti borgerlige budskaber slutter sig sammen i en helhed, sådan som vi som parti har en forpligtelse til. De ti værdier vil jeg stille op på følgende formel:

Frisind - Retsind - Storsind

Ansvar - Anstændighed - og mangfoldighed

Respekt for fortiden - Midt i nutiden - og for fremtiden.

For at leve godt.

Friheden til at forme tilværelsen – det er det første. Frihed bliver normalt forstået som noget konkret: Fri til at starte egen virksomhed, frihed til at købe det tøj, fri til at gøre hvad man vil og sige hvad man vil. Med ordet frisind vil

vi dybere ind i begrebet, helt der ind hvor man i hoved og hjerte er tilhænger af frihed.

Den fundamentale frihed fordrer dog også frisind over for de anderledes, netop i pagt med mangfoldigheden. Et sådant frisind fordrer tonsvis af tolerance, tillid og tiltro til andre og til at udviklingen ikke løber løbsk, blot fordi man tillader andre at være anderledes.

Samtidig vil jeg ved at fremhæve friheden understrege, at langt de fleste af de mange muligheder vil blive udnyttet uden regulering, fordi de blot er del af en hverdag, uden at vi behøver gribe ind fra borgernes side centralt med lovgivning eller lignende.

Dermed vil jeg markere, at selvom der af og til måske er for meget lovsnak, så betyder det ikke, at vi fra konservativ side vil styre og regulere alt. Livsrummet, det personlige rum til at udfolde sig og opleve livet i, skal stå tilbage. Ellers ensretter vi for meget og kommer tilbage til den dræbende normalitet, som ophæver individualiteten og dermed borgeren i sig selv.

I Det Konservative Folkepartis gamle partiprogram fra 1992 – *Frihed i fællesskab* – står der om friheden, at ”friheden må til stadighed forsvares og forvaltes” og at ”frihed kan kun vindes gennem et stadigt engagement”. Dermed har vi også anerkendt, at friheden ikke bare er noget, man kan tale om. Det er noget, der skal kæmpes for.

Ellers overtager bekvemmeligheden, dovenskaben, uansvarligheden, umyndiggørelsen, institutionaliseringens tyranni og omklamringen: Ordene er mange på det, der sker, når friheden sættes på vågeblus og frisindet så for sigtigt forsvinder.

Man kan selvfølgelig altid diskutere, om friheden har en iboende kvalitet. For os er det vigtigste, at friheden er et middel mere end et mål i sig selv, nemlig den fundamentale forudsætning for at borgerne kan tilrettelægge deres liv bedst muligt.

Friheden er også økonomisk: Et af de vigtigste grundprincipper for konservative er princippet om, at man må beholde det, man har gjort sig fortjent til. Det er denne tanke, der ligger bag vores krav om, at der er en belønning til de flittige, de arbejdsomme og de stræbsomme.

Og det er friheden, der gør, at vi vil have et opgør med det centralistiske regelrytteri, vi finder alt for mange steder i den offentlige sektor. Frisind vil være, når vi tåler at alt og alle ikke er reguleret, men nu nærmer vi os også en anden, konservativ grundværdi, at reguleringen kommer. Ikke i form af love, men som retsind.

Når der så skal lovgives – og det har vi argumenteret for, at der skal, når samfundet som sådan skal have en indflydelse

for at sikre borgerne visse værdier eller grundlæggende rettigheder – er det vigtigt, at det sker ud fra tanker om retsind. At lovgivningen er gået ordentligt til, og at den overholdes.

Med retsind vil vi endvidere appellere til dem, der før holdt sig til etiske overvejelser. Der er en række etiske principper, som vi også kan understøtte og som delvis indgår i disse konservative kodeord, men forskellen er, at de danner en del af et retssystem, for så vidt at Det Konservative Folkeparti er en del af Folketinget og altså den lovgivende magt.

Også retsfølelsen, retsbevidstheden og retfærdigheden er begreber, som vejer tungt i det konservative univers. Vores retsfølelse krænkes, når offeret næste dag kan se sin voldsmand gå frit omkring, eller når samme voldsmand får en straf, der er alt for lille i forhold til den ubodelige skade, der er sket.

Vi vil værne om retsbevidstheden ved at sørge for et tilstrækkeligt politikorps, som reelt kan varetage borgernes sikkerhed, i stedet for at måtte holde sig væk fra kriminaliteten, skal der gøres en indsats for, at retsbevidstheden heller ikke krænkes.

Retfærdigheden kommer ind i domstolssystemet, hvor vi vil have en fair rettergang, også for forbrydere, som vi måske ikke har megen sympati med, og alligevel har vi med vores grundholdning her in mente foreslået, at der skal være en ankemulighed for forbrydere.

Retfærdigheden gælder også på andre områder, f.eks. i uddannelsessystemet, hvor vi vil give alle en chance. Dette relaterer til en lighed, som vil give alle de samme muligheder. Vi erkender altså, at ikke alle har samme udgangspunkt eller vil komme lige langt, men alle skal have chancen for at komme godt fra start og komme godt i gang, hvis kæden er røget af. Storsindet er et stort ord, men påkrævet i en tid, der bliver mere og mere egoistisk, ikke mindst med de mange muligheder for at surfe lige derhen, hvor ens egen lykke er størst. Alt for mange lades i stikken, og det er de konservatives sociale forpligtelse at søge at afhjælpe dette, ikke ved systemer og kassetænkning, men ved ægte storsind, sådan som det også ligger i begrebet borger: At man er sig sin del af samfundet bevidst.

Det handler vores sociale forpligtelse også om og under ordet storsind vil vi bevare vores omsorg for andre, især de svageste, dem, der ikke er i stand til at hjælpe sig selv eller som blot behøver hjælp til selvhjælp. Storsind kunne også kaldes barmhjertighed eller næstekærlighed. Det er dog ikke et krav at have en religiøs indstilling i baghovedet for at kunne hjælpe hinanden, og derfor vil vi vedvarende sørge for et socialt sikkerhedsnet, som sætter den enkelte i stand til at komme videre og få det godt med de ressourcer, der nu er til rådighed.

Tilsvarende skal også gælde i hele sundhedsvæsenet, hvor netop de svageste også skal behandles først - og det kan kræve ægte storsind. At lade andre komme foran i køen kan være svært, men ikke hvis man er sit sociale ansvar bevidst. Det er i dette ansvar for sig og sine, at vi genfinder grunden til, at vi netop blev til Det Konservative Folkeparti. Vores politiske forfædre valgte dette navn netop for at vise, at vi tog udgangspunkt i konservative holdninger og helheder, den helhed, som ligger i ordet folkeparti, for hele folket.

Vi er ikke et klasse-parti, men et statsbærende, regeringsbærende parti, der er parat til at hjælpe alle uanset klasse. Og så kunne man vel også henvise til den engelske konservative politiker og premierminister Benjamin Disraeli og hans "one-nation conservatism", hvor vi skulle opfatte os selv som del af et fællesskab, ikke blot enkelte individer.

Ansvar for sig og sine er en formulering, der også er højaktuel i internettiden, hvor vi ikke må glemme fællesskabet, ansvar for andre, f.eks. dem, der lukker sig inde, de unge mennesker, som ender som net-junkier eller som går på stoffer som ecstasy og speed: Vi har virkelig en god sag for, at det berømte velfærdssamfund aldrig kan erstattes af det menneskelige og medmenneskelige ansvar.

Det stigende, nærmest voldsomme forbrug af lykkepiller og andre stoffer i det danske samfund er dog et tydeligt tegn til os politikere om, at velfærdssamfundets sikkerhedsnet ikke kun er lutter lagkage, men at vi åbenbart altid må sætte fokus på borgernes ansvar. Vi kan blive indhyllet i en forkert tryghed, som resulterer i en ansvarsforflygtigelse, der i sidste ende gør os dårligt tilpas, fordi vi ikke længere har råderetten over vores eget liv.

Den ansvarlige borger deltager aktivt i samfundet og er derved med til at sikre velstanden. Det vil være en del af en borgerlig regerings mål at gøre borgerne til dem, der er ansvarlige – også for velstanden. Vi er ikke interesserede i et samfund, hvor alle sidder og venter på penge, hvor hver enkelt bliver omklamret af institutioner og systemer, hvor velfærden er blevet til ansvarsfri accept af, hvad systemet, det offentlige forsørgersamfund, nu engang kan finde på.

Men de mange muligheder indebærer også et øget ansvar, og derfor må den borgerlige tanke bygge på ansvarlighed. Det følger allerede af den frihed og det frisind, vi ovenfor formulerede, at der i stigende grad skal kunne gøres et ansvar gældende over for den enkelte. Ansvar kommet med friheden: Når man er ene, bliver man også mere ansvarlig, for der ikke andre at skyde skylden på. Med ansvar bliver det tilmed unaturligt og unødvendigt at overvåge, overregulere og overbeskytte, sådan som der alt for ofte har været eksempler på, at det danske samfund er kommet for langt væk fra ansvarsnet.

Alle er enestående, at vi skal værne om menneskelivets værdi og værdighed. Det vil vi kalde anstændighed, selvom

ord som ukrænkelighed, uerstattelighed eller integritet også svømmer rundt i debatten. Anstændigheden er, hvad vi kunne kalde det etiske sikkerhedsnet. Vi går ind for f.eks. markedsøkonomi, men den må aldrig komme så langt ud, at den støder eller krænker den menneskelige anstændighed. Eksempler som børnepornografi er der rigelige af, her må der sættes en stopper for økonomien. Også på det bioteknologiske område er der god grund til at hævde anstændigheden som en grundlæggende værdi, hvor vi som konservative må sige, at der skal være grænser for teknologien, så det menneskelige forbliver intakt.

Mangfoldighed er en naturlig følge af friheden. Vi skal glæde os over, at vi er forskellige, det giver dels noget at vælge mellem, dels giver det et levende og spændende samfund. I mangfoldigheden ligger også den konservative tolerance over for andre, endnu en gang noget, som vil blive meget mere påkrævet i disse internationale internettider, men som samtidig burde være der – og er der i det konservative menneskesyn.

Dette afspejles også i, at vi som parti består af fuldstændigt forskellige – langhårede, korthårede, rødhårede, langsynede, kortsynede, nærsynede, tykke og tynde, rige og fattige. Der er plads til alle, og sådan skal det være også i den praktiske politik. Hvis det betyder, at vi skal være mere åbne over for andre befolkningsgrupper med særlige behov, hvilket vi naturligvis prøver på hver dag, så er det altså ud fra denne grundholdning, at der skal være plads til alle – og at alle skal bidrage til mangfoldigheden. Ensartethed og ensretning er ikke bare uhyggeligt – det er også uinteressant. Med frisind og frihed kommer mangfoldigheden da også helt af sig selv.

Med respekt for fortiden vil vi værne om det, der er vores rødder, og det er der, vi henter vores velfærd. Det er vores forfædre, som sled og slæbte for, at vi i dag kan drikke god rødvin og køre rundt i behagelige biler. Glemmer vi vores fortid, så mister vi vores rødder og er nemmere at vælte omkuld. I den globale landsby blæser vindene jo ret så kraftigt, så vi må altså bevare og styrke rødderne.

Karen Blixen havde et fornemt forsvar for historien. Hun værdsatte og værnede om historien, fortiden, med ønsket om en forståelse for alle de skatte, der gemmer sig dér. Uden historie har vi ingen hukommelse, ingen identitet. Vi behøver det historiske til at give unge mennesker en anelse om sammenhæng. Som hun skrev: "At glemme og slippe fortiden er den styggeste af alle krænkelser. Det er tillige selvmord - vi tilintetgør os selv."

I fortiden finder vi vores forfædres store arbejde, idet deres indsats er de skuldre, vi i dag står på og som derfor fortjener respekt. Historien viser os derudover en række fænomener og forhold, som har vundet ved evolutionen og som har fået alderens stempel. Når vi fra konservativ side vil gøre meget mere ud af fortiden, nutiden og fremtiden

i en sammenhæng, skyldes det også den rodløshed, vi oplever mange steder, og som vi med flere historietimer og dansktimer vil forsøge at rette op på, men først og fremmest gennem et generelt stykke holdningspolitisk arbejde.

Som konservative har vi valgt at tage generationerne som vores faste udgangspunkt. Vi vil værne om generationernes gang, i en stabil og sund udvikling. Generationer er nævnt allerede i den første konservative litteratur, man kan finde, nemlig hos to engelske filosoffer: Edmund Burke og David Hume.

Et arbejde der meget vel kan dykke helt tilbage til Edmund Burke og tage udgangspunkt i hans berømte linier om samfundet som partnerskab, "a partnership not only between those who are living, but between those who are living, those who are dead, and those who are to be born."

Tilsvarende kommenterede David Hume, som havde det med at være i det skeptiske men også realistiske hjørne, at finansministre altid ville satse på statsunderskud, fordi dem, der skulle betale tilbage, ikke kunne stemme på den nuværende finansminister. Der manglede altså generationssynspunktet. Vi lader billedet stå, for mon ikke det stadig er en smule sandt.

Med udtrykket 'midt i nutiden' fokuserer vi på dagligdagen, som skal løbe rundt. Uanset om man kigger på de konservative engelske filosoffer eller om vi tager vores egen Poul Schlüter, så er det de praktiske omstændigheder, der tæller i det daglige arbejde, og det er selvfølgelig med udgangspunkt i nutidens problemer, at vi skal skabe løsninger, der rækker ud i fremtiden.

Så vil nogle sikkert spørge: Synes vi, at man kan kalde konservatisme for en egentlig ideologi. Det vil vi besvare på følgende måde: det er først og fremmest en tanke, der holder sig mennesket og de konkrete omstændigheder for øje. Det er ideen, for endnu en gang at citere Edmund Burke, at undersøge de konkrete omstændigheder, før der blev sat politiske rammer, undersøge hvordan de påvirker det enkelte menneske. Som han sagde: "I must see the things; I must see the men."

Både Burke, Disraeli og Schlüter var enige om, at politik drejede sig om praktiske opgaver af praktisk art, at politik var et praktisk erhverv. Vi kan med dem kalde konservatisme for handlingens ideologi, vi har ideer, men fører dem ud i virkeligheden. Ellers er de intet for borgerne.

Det næstsidste element for fremtiden skal sætte tingene i perspektiv. Det betyder, at vi har håb for fremtiden, at vi har visioner og ting, vi gerne vil, men også at vi tænker på fremtiden og tilrettelægger vores politik med fremtidens generationer in mente. Først og fremmest er det troen på, at det kan lykkes at ændre samfundet, den tro er vigtig, for

den giver viljen til at gøre en indsats, og det er forudsætningen for, at vi kan forme fremtiden, som vi gerne ser den.

Det er borgerlighedens forudsætning at tro på fremtiden. Ellers er der ingen mening i at være borger, hvis det er som under diktaturet, hvor man ingen indflydelse har på det, der kommer - det kan vel næppe kaldes en fremtid. Lægger du noget positivt i ordet fremtid? Eller noget negativt? Måske du så er venstreorienteret, for det er ikke et tilfælde at bogen *Borgerlige ord efter revolutionen* (1999) netop dyrkede troen på fremtiden som det vigtigste opgør med den klassiske socialisme. Vel at mærke at man kan være med til at forme fremtiden, uden at storme Folketinget og indføre proletariats styre. Bogen opstillede en jammerlov, som sagde, at "du skal ikke tro, at noget kan blive bedre", "du skal vide, at alt går tilbage" og "du skal vide, at du ikke selv kan gøre noget".

Det ligger i det konservative menneskesyn, at mennesket er i centrum og at det er mennesket, der skaber udviklingen og former fremtiden. På denne måde er vi faktisk forbundet med fremtiden. Fra konservativ side kan vi kun understrege, at denne forbundethed også indebærer et ansvar over for følgende generationer, som vi ved vores børn, børnebørn men også vores venners børn er forbundet med. Dette fokus på fremtiden baserer sig på en udvikling, hvor vi er fri til at finde os vores helt egen vej, men samtidig med et ansvar for, hvordan denne udvikling kommer til at se ud og hvad den kommer til at betyde for vores medmennesker.

Sidst men ikke mindst har vi værdien 'for at leve godt' - dette kan kun være fællesnævneren for alle værdierne, for det er det vi satser på. Det har for os altid handlet om, hvordan vi kunne indrette samfundet, så borgerne fik de bedste muligheder for at leve godt. Det er ikke politikerne, der skal skabe den enkeltes lykke - men vi skal være parate til at indrette samfundet sådan, så den enkelte netop kan leve lykkeligt.

Målet er ikke et system, målet er at have det godt. Det perfekte samfund findes ikke - det kommer ikke. Alle borgere har naturligvis muligheden for at stræbe derefter og dertil skal vi bruge friheden. Men der vil altid ske ulykker, som skal afbødes. Det kan samfundet gøre - men det kan aldrig skabe lykken for den enkelte. Lykke er et individuelt anliggende. Der er ingen eksterne instanser, myndigheder eller kloge hoveder, der kan fortælle individet, hvilket liv der er et godt liv.

Dermed er vi tilbage til friheden, og frisindet - og dermed har vi vist, at helheden er med, når holdningerne bliver stillet op på rad og række. Derfor er der ikke nogen, der har tænkt på at ændre det konservative - i forbindelse med at vi er ved at etablere et helt nyt samfund, videnssamfundet, det digitale Danmark eller hvad vi ellers skal kalde det.

Jeg tror, at vi med disse ti mere menneskelige værdier: Frisind, retsind og storsind, ansvar, anstændighed og mangfoldighed, respekt for fortiden, midt i nutiden og for fremtiden og for at leve godt står stærkt rustet til at tage værdidebatten op i kølvandet på den IT-teknologiske revolution. Godt rustet til i det hele taget at tage del i Verden.

Samtidig har jeg vist, at der er en række holdninger bag disse store og små anskuelser. De kan formuleres på mange måder og kombineres på endnu flere. De fleste vil have mange af dem, nærmest medfødt, men vi vil alle have forskellige kombinationer og afvejninger, når det kommer til den praktiske politik. Alligevel er der stadig noget, der hedder Det Konservative Folkeparti. Siden vi blev stiftet i 1916 har vi taget aktivt del i samfundsdebatten, og det agter vi at blive ved med, uanset om vi er store eller små i mandater og meningsmålinger.

Det vigtigste for os er at få sat borgeren i centrum. Det går bedre helt af sig selv på nogle områder, mens mange andre emner stadig trænger til en borgerlig regering hellere nu end senere. Uanset om det er nye, politiske emner, eller de gamle, så vil vi tage udgangspunkt i den konservative verden, i de konservative holdninger. For det er værdier og holdninger, der holder.

Referencer:

Antorini, Christine, Henrik Dahl, Lars Goldschmidt, Jens Reiermann og Signe Wenneberg: *Borgerlige ord efter revolutionen*, København: Gyldendal, 1999.

Rasmussen, Anders Fogh: *Fra Socialstat til minimalstat: en liberal strategi*, København: Samleren, 1993.

Småt med begejstringen

Cand.scient.pol. og prisopgavevinder Christopher Arzrouni vurderer i dette indlæg Fogh Rasmussen-regeringens første år og sammenligner med Schlüter-regeringens start i første halvdel af 1980'erne. Konklusionen er, at en borgerlig regering må forsøge at gøre to ting for at blive en ideologisk succes. For det første må den forsøge at ændre holdningerne i befolkningen på længere sigt. For det andet må regeringen ændre på de institutionelle forudsætninger, der er rammerne for danskernes adfærd.

Af Christopher Arzrouni

Da Anders Fogh Rasmussen skulle præsentere sin regering, greb jeg et lille dannebrogflag og susede over på Amalienborg Slotsplads. I min lomme havde jeg et par småmønter, som jeg ville kaste ud til ministrene. Det skulle være akkurat som i september 1982. Dengang trådte en velfornøjet Poul Schlüter ud af slotsporten og blev mødt af glade mennesker. De kastede småmønter - symbolsk - og den nye statsminister samlede dem op for at vise, at en ny og sparsommelig æra var begyndt. Jeg ville gentage symbolikken - efter 20 år. Men en kødrand af journalister og fotografer spærrede vejen og mine småmønter prellede af på en af de nye ministerbiler. Jeg håber ikke, at det var symbolsk. Hvem har brug for en regering, som er adskilt fra folket, og som er uimodtagelig for fodfolkets håb? Nu er der snart gået et år. Regeringen kan måles på sine gerninger. Set fra et liberalt perspektiv er en hel del faktisk gået godt. Men meget kunne være gået (meget) bedre.

Om regeringen Anders Fogh Rasmussen er en succes kommer selvfølgelig an på, hvilke kriterier man måler den på. Ud fra en magtvinkel er VK-regeringen i og for sig en succes - alene fordi den stadig sidder på magten, og fordi de seneste meningsmålinger ikke kan pege på noget alternativ. Og regeringen er vel sagtens også en succes i den forstand, at den har fået gennemført næsten alle de lovforslag, den ville, i løbet af sine første 100 dage. Målt på sine egne præmisser er den nye regering helt bestemt en succes. Regeringen var meget succesrig i angrebet på offentlige råd m.v. Det var en fornøjelse at se den endeløse liste af snævre særinteressegrupper, der brokkede sig. Den historie viste, at man kan opnå meget, hvis man rammer alle de små egoistiske pressionsgrupper i et stort hug, hvor man rammer bredt, og hvor man kobler det med ideologiske argumenter og nogle tilpas hårrejsende eksempler. Man undgår langstrakte konfrontationer, der tærer på viljestyrken. Også under finanslovsforhandlingerne havde regeringen is i maven. Besparelserne på den offentlige sektor var beskedne. De blev endda overskygget af nye udgiftstiltag. Alligevel kom den nye regering under massivt pres. Men man stod fast. Det var ganske flot. I hvert fald i den forstand, at det ikke gik værre. Nu vokser den offentlige sektor kun med 10.000 personer i regeringens første to år.

Og det kan rent faktisk lade sig gøre at holde skatter og afgifter i ro. Skattestoppet holdt vand. Men hvad nu, hvis man tillader sig lidt større ambitioner end dem, som regeringen har opsat for sig selv? Hvad hvis man måler regeringen på, om den vil frigive danskerne fra skatteslaveri og regeltyranni? Endda bare tale om det?

Hér bliver svaret et andet og mere negativt. Det er som om, noget mangler. Det er som om, regeringen allerede nu er løbet tør for ambitioner, ideer, visioner. For tiden handler regeringens dagsorden om at neddrose borgernes forventninger til skattelettelse. OK. Det er rimeligt nok, at man ikke vil stikke folk blå i øjnene. Men hvorfor ikke tage en diskussion? Hvorfor ikke holde håbet om et friere samfund ved lige? En levedygtig borgerlig-liberal regering skal have noget, man kan blive begejstret over. Akkurat som under Schlüter-regeringerne. Jeg var lige fyldt 15 år, da Poul Schlüter dannede regering i 1982. Det var alle tiders fødselsdagsgave for en ung liberal, der ikke kunne huske andre statsministre end Anker Jørgensen. Nu skulle det være lettere at være dansker.

Schlüters firkløverregering igangsatte en byge af reformer. Vi fik en regelforenklingskampagne, der skulle gøre op med paragraffenland. Vi fik en ny økonomisk politik i liberal retning. Vi fik et opgør med de evige devalueringer, der udhulede lønningernes værdi og øgede renten. Regeringen fik ophævet den automatiske dyrtidsregulering, der nærrede de evindeligt stigende priser gennem evindeligt stigende lønninger. Vi fik en smule mere konkurrence i de elektroniske medier takket være TV 2.

Meget gik godt. Andet gik skidt. Skattetrykket voksede fra godt på vel 40 pct. til 50 pct., fordi de offentlige udgifter blev ved med at stige. Det lykkedes heller aldrig at tæmme paragraffenland. Ifølge den borgerlige tænker Henning Fonsmark var det egentlig ikke så underligt endda. Schlüters projekt var nemlig med Fonsmarks ord kun et justeringsprojekt. Det gik op for flere og flere unge liberale i slutningen af 80'erne. Og jeg husker tydeligt, hvordan jeg selv - og andre - blev mere og mere frustrerede.

»Borgerlig regering nu!« Sådan lød det fra KU. De havde en pointe. Der var meget regeringen - især det Konservative Folkeparti - ikke turde. Men det er umuligt at vurdere

Schlüters borgerlig-liberale regeringen i 80erne uden vevmod. Det blev muligt at være liberal uden at blive betragtet som et dumt svin. Frihed blev en mærkesag for alle - uanset indkomst. Tyngdepunktet for danskernes værdier skiftede i de år.

Individualismen fik vind i sejlene. Og selvom de konservative stod for en tøvende borgerlighed, var Venstre heldigvis et lyspunkt med sin kritiske liberale linie. Det gav f.eks. håb, når den unge Andres Fogh Rasmussen tale om retssikkerhed i skattesystemet. Eller da Fogh lancerede århundredets største plan om at sætte skatterne ned. 80ernes borgerlig-liberale projekt trak spor langt ind i 90erne. For faktisk blev der først taget hul på mange oplagte borgerlige mærkesager efter at Schlüter havde overladt statsministeriet til Poul Nyrup Rasmussen. Privatiseringen af Tele Danmark og GiroBank. Liberaliseringen af lukkeloven (meget står dog stadig tilbage). Opbygningen af private pensionsordninger på arbejdsmarkedet som et supplement til folkepensionen.

Hvorfor ikke arbejde konsekvent videre ad det spor? Lade danskerne tage mere selvstændigt ansvar. F. eks. opbygge private sygesikringsordninger på arbejdsmarkedet. Iværksætte grundlæggende reformer af den offentlige sektor. F.eks. tage hul på at frigøre sygehusene fra amterne og omdanne dem til selvstændige effektive enheder (kort sagt privatisere dem).

Fjerne de regler, der som lukkeloven hindrer mennesker i at udveksle frivilligt med hinanden. Dertil kommer målsætningen om at sætte skatterne markant ned for at forrykke forholdet mellem offentligt og privat. Det ville være smukt, hvis det offentlige kunne nøjes med halvdelen af danskernes indtægter i skat og afgifter - frem for de 60 pct. som opkræves i dag. Det ville også være smukt, hvis man kunne sikre, at hver enkelt kroners arbejdsindtægt maksimalt måtte beskattes med 50 pct. Skulle det virkelig kunne forrykke den sociale balance?

Nej, det ville tværtimod give de mennesker, der kun har deres egen arbejdskraft, en mulighed for at virkeliggøre nogle flere af deres drømme. Mindre stat - mere privat. Sådan var den underliggende liberale målsætning i 80ernes borgerlige regeringer. Selvom Schlüter sagde, at »ideologi er noget bras«, afviste han ikke klare liberale holdninger.

En række af hans ministre gik endda så vidt som til at skrive den lille bog, Mulighedernes samfund. Den indledes med ordene: »Vi har nogle grundholdninger fælles: vi tager udgangspunkt i den enkelte og ikke i nogle ideologiske, præfabrikerede, lukkede systemer. Vi ønsker magtbalance, magtspredning og ret til at vælge. Ikke fordi mennesket er ufejlbarligt, men fordi fejlene bedst imødegås, når ingen har for stor magt over andre« (Bertel Haarder, Tom Høyem, Per Stig Møller, 1985). Mulighedernes samfund er måske ikke den helt store holdningsmæssige milepæl. Men bogen illustrerer, at det var tilladt at tænke tanker på den borgerlige

side af det politiske spektrum. Andre og bedre bøger fulgte i de kommende årtier. Grænser for politik af Bertel Haarder. Hvis jeg bliver gammel af Lars Løkke Rasmussen. Fra socialstat til minimalstat af Anders Fogh Rasmussen. Alle med klare liberale budskaber. Måske er det meget sigende, at tænkningen på den borgerlige fløj gik i stå, da Fogh måtte afsvære sig sin gamle bog. Modsat hvad mange tror, fik Nyrup faktisk held med sin bogdestruktion under valgkampen i 2001. Ingen borgerligt tænkende toppolitiker tør skrive sin mening længere. Man er bange for at blive betragtet som asocial - selv når man i virkeligheden er det modsatte. Og med frygten for at melde klart ud, dør den livgivende ide debat. Nok kan man leve et par år på gamle bedrifter. Men til sidst har man det som en gammel cirkushest. Man ved ikke hvorfor man gør, hvad man nu gør. Jeg er ikke i tvivl om, at Anders Fogh Rasmussen og en række af hans ministre besidder gode egenskaber og en stor viljestyrke. Jeg er ikke i tvivl om, at de vil gøre, hvad de kan for at gøre projektet til en succes. Men god vilje er ikke nok. Regeringen Anders Fogh Rasmussen savner et klart ideologisk og strategisk udgangspunkt.

En klog mand sagde engang: »[En regeringschef] skal udpege sigtelinier at stræbe efter, ellers går regeringsarbejdet i stå: Risikoen er naturligvis, at kritikerne kan sige: I nåede kun halvvejs. Men hellere det end at lade være med at opstille mål«. Den kloge mand var Anders Fogh Rasmussen. Nu håndterer han Danmarks formandskab for EU. Her bliver der ikke megen plads til hjemlige reformer. Men herefter er det nødvendigt at genfinde den liberale passion. Her kommer nogle (banale) bud:

Det enkelte menneske skal have mere plads til at forme sin egen tilværelse. Det kræver ganske enkelt væsentligt lavere skat og væsentligt færre regler. Staten skal minimeres. Den behøver ikke blive minimal fra den ene dag til den anden, men retningen skal være entydig. Lidt har også ret. Man kunne f.eks. holde inde med konstant at øge antallet af offentligt ansatte. I Nyrups tid steg den offentlige beskæftigelse med 60.000 personer - var det ikke nok? I særdeleshed når man tænker på, at Finansministeriet har beregnet, at produktiviteten i den offentlige sektor er faldet med 10 pct. siden 1990? Det har de svageste grupper i samfundet i hvert fald ingen gavn af!

En levedygtig borgerlig-liberal regering skal have ambitioner om at ændre strukturerne i Danmark fundamentalt. Tidligere departementschef i Finansministeriet Erik Ib Schmidt har sagt noget i retning af, at »socialdemokratiske regeringer er ejere. Borgerlige regeringer er lejere«. Underforstået, at borgerlige regeringer aldrig rigtig får lavet noget om. Men når jeg taler med venner og bekendte tæt på regeringen lyder budskabet i store træk: »Vi skal lige have bidt os fast. Vi skal lige vinde næste valg«. Hvis det er strategien, tror jeg sådan set ikke, at der bliver nogen valgsejr næste gang. Så havner man i samme situation som Nyrup i 2001 (eller som Schlüter mod enden af hans regeringstid), hvor

det er tydeligt, at man lige så godt kan stemme på nogle andre, fordi den siddende regering ikke vil noget.

En liberal regering må derfor forsøge at gøre to ting. For det første må den forsøge at ændre holdningerne i befolkningen på længere sigt. Regeringen må bruge regeringsmagten til at melde ud ideologisk - om menneskesyn, principper osv. Ligesom statsministeren gjorde i sin tiltrædelsestale og sin nytårstale. Og hvorfor ikke tage skridtet fuldt ud? Rehabiliter Fra socialstat til minimalstat! Socialdemokraterne skal ikke have lov til at klemme livet ud af regeringens ideologiske budskaber.

For det andet må regeringen ændre på de institutionelle forudsætninger, der er rammerne for danskernes adfærd. Gør det klart for borgerne, hvad de mister ved at bevare tingenes tilstand. Gør konsekvenserne af skatter og regulering på det individuelle plan mere synlige. F.eks. ved at ændre skattekortene, så de giver et mere præcist billede af den enkeltes skattesats. Gør lejere til ejere i det almennyttige boligbyggeri. Gør sygehusene til en succes som private virksomheder, der bliver belønnet for at behandle folk - ikke som offentlige institutioner, der bliver belønnet, hver gang ventelisterne stiger.

Mulighederne for at gøre liberalismen til en praktisk folkelig succes er til stede. Det er nu, der skal ske noget. Hvis ikke man kan gennemføre reformer umiddelbart efter et valg, hvornår så?

Reference:

Møller, Per Stig, Bertel Haarder og Tom Høyem: *Mulighedernes samfund*, København: Gyldendal, 1985.

Note:

Denne artikel blev oprindeligt bragt i *Morgenavisen Jyllands-Posten* 24. september 2002, 1. sektion, side 9.

Hvis ikke nu, hvornår så?

Lektor og ph.d. Peter Kurrild-Klitgaard kritiserer i dette indlæg Anders Fogh Rasmussen og hans regering for at forspilde en historisk mulighed for at gennemføre borgerlige reformer i Danmark. Omstændighederne for et omfattende politisk kursskifte kan næppe blive meget bedre. De borgerlige partier har ikke stået stærkere i 75 år, og Socialdemokratiet er paralyseret af valgnederlaget og interne stridigheder.

Af Peter Kurrild-Klitgaard

Regeringen er - som englænderne siger - godt i gang med at snuppe nederlaget lige ud af munden på sejren. Ikke på grund af sager om Menneskerettighedscenter, rigsarkiv, forfatterhonorarer, Farum mv., som har været så omtalte. I sidste ende er disse relativt ubetydelige i forhold til en regerings ønsker om at sætte sig langsigtede spor. Regeringens problem er ikke så meget, hvad den har gjort, men alt dét den ikke viser tegn på at ville gøre.

Regeringen kom til med de bedst tænkelige forudsætninger for nogen ikke-socialistisk regering i næsten hundrede år, og man lagde relativt markant ud, men allerede nu synes man at have slået automatpiloten til og satser på ikke at score noget selvmål før et folketingsvalg om små tre år. Det virkede for V og K i sidste valgperiode som opposition, og kan det så ikke virke igen?

Strategien fremgår med al tydelighed af det nylige finanslovsudspil, som er det mest uimponerende i årevis, og hvor man kun dristede sig til at flytte rundt på en pct. af de statslige udgifter. Det svarer omtrent til, at en dansk gennemsnitsfamilie flytter to restaurantbesøg til en uges ekstra ferie.

En del af årsagen til regeringens tilbageholdenhed er givetvis, at man prøver at finde den gyldne middelvej mellem på den ene side at være i stand til at gøre en forskel, og på den anden at være i stand til at beholde magten. Men der synes også at være et andet hensyn. Drøfter man regeringens linje med Venstre-politikere, er det tydeligt, at man er pinefuldt klar over, at Venstre aldrig har haft statsministerposten og har beholdt den efter et valg. Man ønsker at vise, at historien ikke dikterer, at Venstre som regeringsbærende parti er en engangsforestilling.

Problemet er bare, at sådan virker det ikke, og man risikerer at forspilde århundredets chance. Desto længere der går, hvor en regering underspiller sine ambitioner, jo sværere bliver det på længere sigt både at beholde magten og at anvende den til noget, og en borgerligt-liberal regering har nogle særligt gode grunde til at tage fat om nældens rod, selv hvis dens væsentligste mål er at beholde magten.

For det første bliver det uden institutionelle reformer umuligt at holde igen på de offentlige udgifter. Dansk økonomisk historie viser tydeligt, at viljestyrke ikke er nok. Udgifterne stiger over tid, og selv i år, hvor mange vælgere sikkert tror, at der er skåret og fyret over en bred kam i den offentlige sektor, er faktum, at der ved årets udgang vil være flere offentligt ansatte og højere offentlige udgifter.

Og selv borgerligt-liberale politikere skal nok føle trangen til at lempe på udgiftspolitikken, når næste folketingsvalg nærmer sig, for slet ikke at tale om Dansk Folkeparti og venstrefløjen. Lægger man dertil den støt stigende ældrebyrde, flaskehalsproblemer mv., er der ingen grund til at tro, at den offentlige sektor ikke vil blive ved med at vokse - uanset hvad man ellers håber eller lover i regeringspartierne.

Og heri er det underliggende problem for regeringen. Det er nu en næsten permanent tilstand, at 60 pct. af vælgerne har deres hovedindtægt fra det offentlige: knap 2,4 mio. personer mod kun ca. 865.000 ved begyndelsen af 1970'erne. Dermed er den typiske vælger en person på skattefinansieret indkomst. Økonomerne Henrik Christoffersen og Martin Paldam har kaldt dette for velfærdskoalitionen og vist, at den dominerer både på landsplan og i næsten alle landets kommuner.

Denne vælgergruppe har en kontant økonomisk egeninteresse i at øge den offentlige sektors størrelse, og den farlige og dystre pointe for en borgerligt-liberal regering er, at gruppen vil blive større inden næste valgdato - hvis der ikke gøres noget. Indtil videre har regeringen ikke gjort noget særligt; i løbet af de to første år af regeringens eksistens ser antallet af offentligt ansatte ud til at stige - ikke falde - med hele 13.000 styk.

Lægger man hertil den observation, at regeringer i demokratiske lande i gennemsnit taber et par procent af stemmerne i en valgperiode, og mere desto længere de sidder, så vil det alt andet lige være op ad bakke at gå frem ved næste valg. Denne regering kan måske nok overleve næste valg, men det vil givetvis koste, og desto længere den sidder, desto mere vil den historisk set tabe.

Så hvis ikke regeringen gør noget fundamentalt, vil den om senest tre år kunne gå til valg på, at skatterne reelt er steget, og samtidigt stå overfor et endnu mere

velfærdsstatsafhængigt vælgerkorps. Samtidigt vil man stå over for en opposition, der så sikkert som amen i kirken vil hævde, at regeringen har skåret ned på alle de svage, bombet velfærdsstaten tilbage til stenalderen, osv.

Der er dermed en oplagt risiko for regeringen, at den kommer til at ligne mange VK-politikeres værste mareridt: Baunsgaards VKR-regering i 1971 eller Schlüters regeringer ved slutningen af 1980'erne. I begge tilfælde var der tale om regeringer, der kom til magten med stor folkelig velvilje, og begge lykkedes på nogle punkter, men fordi man var bange for at gøre noget, der virkelig ændrer på noget, kom man reelt til at administrere en ekspanderende velfærdsstat med stigende skatter og regulering. Dermed gjorde man sig sårbar til begge sider: Over for den konstant voksende og umættelige velfærdskoalition og overfor kernevælgerne, for hvem det så ud som om, man var bange for ens egen politik.

I 1970'erne blev konsekvensen skabelsen af Fremskridtspartiet, Kristeligt Folkeparti og et årtis næsten ubrudt ørkenvandring. I 1980'erne blev den indirekte konsekvens interne uenigheder blandt de konservative, vedvarende gnidninger mellem disse og de mere ideologisk profilerede venstrefolk og begyndelsen på en renæssance for Fremskridtspartiet.

Det at blive overhalet ideologisk højre om er en fare, som det måske lige nu er svært at få øje på, hvor der nærmest er et vakuum på den ideologiske højrefløj. Fremskridtspartiet er imploderet; Frihed 2000 har meldt sig ud; Dansk Folkeparti er på de fleste punkter blevet synonymt med småborgerlige socialdemokrater. Men sådan så det også ud i slutningen af 1960'erne, og det er en naturlov, at i det lange løb vil ethvert tomrum blive udfyldt.

Så hvad bør en ambitiøs borgerligt-liberal regering gøre? Den ene hjørnestein i en strategi må være på langt sigt at ændre vælgernes holdninger ved at udnytte den symbolik og magt, der ligger i at have regeringsmagten. Det er mest åbenlyst nødvendigt i spørgsmålet om en skattereform, hvor man bør bearbejde holdningerne, så forestillingen om, at omfanget af tryghed i et samfund er ligefrem proportionalt med størrelsen af den offentlige sektor, bliver grundigt gennemhullet. Man bør kunne forklare, at samfundet ikke falder fra hinanden, hvis den offentlige sektor ikke partout sluger 58 pct. af nettonationalindkomsten.

Omvendt må man gøre mere og bedre brug af at forklare, hvad de velfærdsøkonomiske omkostninger ved en stor offentlig sektor er. Det kan man bl.a. gøre ved at synliggøre konsekvenserne af skatter og regulering på individuelt plan. F.eks. ved at ændre skattekortene, så de giver et mere præcist billede af den enkeltes skattesats. Eller ved at påføre offentlige formularer et overslag over den tid, det tager at udfylde dem.

Den anden hjørnestein i regeringens strategi må være at ændre de institutionelle forudsætninger for danskernes adfærd. Der må for det første gennemføres en egentlig skattereform, der gør systemet mindre indviklet og medvirker til at sænke både det samlede skattetryk og det største samfundsmæssige økonomiske problem: de høje marginale skattesatser.

Der bør også laves en pensionsreform, der i endnu højere grad end det allerede er muligt privatiserer pensionssystemet gennem individuelle konti og fri placering af midler, herunder af de allerede akkumulerede pensionsformuer.

For det tredje bør der gennemføres en socialreform, der sigter mod en reel reduktion af antallet af modtagere af hele eller delvise overførselsindkomster. Det bør ske både gennem en generel sænkning af satsniveauet for disse og ved at fjerne overførsler til middelklassen og de højeste indtægter.

Et fjerde oplagt punkt er privatisering, hvor der endnu er masser af offentlige aktiviteter at sælge ud af. TV2 er nu sat i værk, men hertil kommer DSB, motorveje, broer, statsskove mv.

For det femte bør man gennemføre mere grundlæggende institutionelle reformer af selve lovgivningsprocessen, f.eks. lofter over skatte- og udgiftsstigninger og over den samlede lovgivningsmængde, automatisk udløb på nye love, osv.

Mange af disse udspil kunne samles i en større pakke. Statsministeren var i sin tid hovedmanden bag den såkaldte Århundredets Plan. Den kuldsejlede, men ideen var fremragende - som en slags samfundspagt, hvor der er synlige fordele for de fleste, og hvor omkostningerne er fjerne og svære at gennemskue. Dengang kunne man ikke få én igennem parlamentarisk, men i dag burde det være lettere.

Set fra et borgerligt-liberalt synspunkt kan mulighederne for reformer næppe blive meget bedre, end de er nu. De borgerligt-liberale partier står med det stærkeste parlamentariske grundlag i mere end 75 år. Det Radikale Venstre er for første gang i manges levetid og for kun anden gang i et århundrede reelt overflødig. Socialdemokratiet er som parti de facto irrelevant, og dets selvtilid, fremtidstro og selvforståelse er en brændende ruinhob, alt imens Poul Nyrup Rasmussen spiller på harpe.

Men som netop den forrige statsminister opdagede, så vokser træerne ikke ind i himlen. Derfor bør regeringspartiernes medlemmer stille sig et dagligt spørgsmål: Hvis tiden ikke er til liberale visioner og reformer nu, hvornår kan vi så forestille os, at den nogensinde skulle blive det?

Note:

Denne artikel blev oprindeligt bragt i *Morgenavisen Jyllands-Posten* 21. september 2002, 1. sektion, side 11

Grundlovens frihedsrettigheder

Libertas-konference på Christiansborg lørdag den 15. marts 2003

Program

13.00 Velkomst

13.10 »Tilblivelsen af Grundlovens frihedsrettigheder«

Mag. art. Henrik Gade Jensen. Henrik Gade Jensen er politisk rådgiver for kirkeminister Tove Fergo.

13.40 »De samfundsmæssige konsekvenser af konstitutionelle rettigheder«

Lektor Peter Kurrild-Klitgaard, Syddansk Universitet. Peter Kurrild-Klitgaard forsker i bl.a. politisk økonomi og er vicepræsident i European Public Choice Society. Han er bl.a. medforfatter til »Etik, Marked og Stat«. Hans næste bog handler om Adam Smith og udkommer på DJØF's forlag.

14.10 »Økonomiske frihedsrettigheder som fundament for alle andre rettigheder«

Seniorøkonom Lars Christensen, Den Dansk Bank. Lars Christensen er forfatter til en ny bog om Milton Friedman, som netop er udkommet på DJØF's forlag.

14.45 Pause

15.15 »Kan en grundlov overhovedet sikre frihedsrettigheder?«

Otto Brøns-Petersen er ekstern lektor i statskundskab, Københavns Universitet og kontorchef i Skatteministeriet. Han har skrevet og bidraget til en række artikler og bøger, bl.a. om konstitutionel teori.

15.45 »Islam og frihedsrettigheder«

Specialkonsulent Jens Løgstrup Madsen. Jens Løgstrup Madsen er tidligere folketingsmedlem for Venstre og medforfatter til bogen »Den moderne liberalisme«

16.15 »Hvordan kan politikere styrke grundlovens frihedsrettigheder?«

Folketingsmedlem Jens Rohde. Jens Rohde er Venstres politiske ordfører.

16.45 Afrunding

17.30 Middag

21.00 Party på Toga

Underholdning ved »Free to Choose« featuring special guest star Pelle Voigt.

Praktiske oplysninger

Sted: Christiansborg, værelse 2-029.

Pris: Deltagelse i konferencen koster 100 kr. **Middagen** efterfølgende koster 200 kr., hvilket dækker en 3-retters menu.

Tilmelding: Beløbet på de 100 kr. indbetales på gironr. 808-0577. Hvis man benytter homebanking, er registreringsnummeret 1199. Anmoder ens homebankingsystem om et 14-cifret kontonummer, skriver man 11990008080577.

Tilmelding senest: 1. marts 2003.

Har du spørgsmål? Så kontakt Jeanette Serritzlev på jeanette@serritzlev.dk eller 22 48 51 73.

Deltagelse kræver ikke medlemskab af Libertas. Information om spisested kommer senere.

Bidragydere til dette nummer:

Christopher Arzrouni (f. 1967) er cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet, tidligere sekretær for Selskabet Libertas og til daglig ansat i en større dansk erhvervsorganisation. Han har vundet Morgenavisen Jyllands-Postens prisopgave med bidraget *Frihed og Fornuft* (2001).

Nikolaj Gammeltoft (f. 1973) er cand.scient.pol. fra Københavns Universitet og dette tidsskrifts redaktør. Han har arbejdet som politisk konsulent for Venstre. I dag er han ansat i en større telekommunikationsvirksomhed.

Henrik Gade Jensen (f. 1960) er mag.art. i filosofi fra Københavns Universitet og foredragsholder, debattør samt ekstern lektor ved samme universitet.

Peter Kurrild-Klitgaard (f. 1966) er ph.d. i statskundskab og cand.phil. i samfundsfag fra Københavns Universitet samt M.A. i statskundskab fra Columbia University i New York. Han er i dag lektor ved Syddansk Universitet og tidligere redaktør af dette tidsskrift. Han er redaktør eller medforfatter af bøgerne *Valg, Vælgere og Velfærdsstat* (2000), *Etik, Marked og Stat: Liberalismen fra Locke til Nozick* (1992), *'Staten' og Andre Essays om Politisk Økonomi af Frederic Bastiat* (1989) og *Farvel til Socialstaten: En Bog om Privatisering* (1988).

Brian Mikkelsen (f. 1966) er cand.scient.pol. fra Københavns Universitet og kulturminister for Det Konservative Folkeparti siden 2001. Han har været medlem af Folketinget siden september 1994, valgt i Vestsjælland.

Madsen Pirie (f. 1940) er ph.d. fra University of St. Andrews og M.A. fra University of Edinburgh i Skotland, samt M.Phil. fra University of Cambridge i England. Han er en af tre grundlæggere af den britiske tænketank The Adam Smith Institute, som han også er leder af i dag. Han har bl.a. udgivet bøgerne *Trial and Error and the Idea of Progress* (1978), *The Book of the Fallacy* (1985), *Privatization in Theory and Practice* (1988), *Micropolitics* (1988) og *Blueprint for a Revolution* (1992).

Lars Løkke Rasmussen (f. 1964) er cand.jur. fra Københavns Universitet og indenrigs- og sundhedsminister for Venstre siden 2001. Han har været medlem af Folketinget siden september 1994, valgt i Frederiksborg Amtskreds, og næstformand for Venstre fra april 1998. Han er forfatter til bøgerne *Foreningshåndbogen* (1994) og *Hvis jeg bli'r gammel* (1997).

Poul Schlüter (f. 1929) er cand.jur. fra Københavns Universitet og tidligere statsminister for Det Konservative Folkeparti fra 1982-1993. Han har været medlem af Folketinget fra 1964-1994 og Landsformand for Det Konservative Folkeparti fra 1974-1977 og 1981-1993. Fra 1994-1997 var han med af Europa-Parlamentet.

Mads Øvlisen (f. 1940) er cand.jur. fra Københavns Universitet og MBA fra Stanford University i Californien. Han var administrerende direktør for Novo Nordisk fra 1989-2000 og fungerer i dag som bestyrelsesformand for samme selskab. Han har været ansat hos Novo Nordisk siden 1972. Han har desuden været ansat som advokatfuldmægtig hos firmaet Hjejle, Gersted & Mogensen, hvor han blev forfremmet til advokat i 1969.

Rettelse

I oversættelsen af Gerard Radnitzkys artikel "Den smithske liberalisme mod den kontinentale ikke-marxistiske anti-liberalisme" i *Libertas* nr. 40 var der faldet et ord ud på side 12 (spalte 2, linie 4). Den fulde sætning skal lyde: »Da sådanne kapitalbevægelser ville straffe den herskende klasse, vil EU derfor reducere konkurrence mellem forskellige lovgivnings- og myndighedsområder.«

Redaktionen

Den synlige hånd

Et år er gået

I dette nummer har Libertas markeret et års jubilæet for Anders Fogh Rasmussens regering. Fælles for rækken af indlæg er enigheden om, hvad der burde være den borgerlige regerings vigtigste prioriteter. På den baggrund opstiller cand.scient.pol. Nikolaj Gammeltoft fire vigtige borgerlige projekter for regeringen, hvis den skal gøre en forskel.

Af Nikolaj Gammeltoft

Den 27. november 2001 præsenterede Anders Fogh Rasmussen sin nye regering for dronningen på Amalienborg. Anders Fogh Rasmussens sejr over Poul Nyrup Rasmussen ved folketingsvalget syv dage forinden var historisk. Venstre blev Danmarks største parti for første gang siden 1924. Dermed var den socialdemokratiske dominans i dansk politik afsluttet - afløst af et rent borgerligt flertal med parlamentarisk mulighed for at gå nye veje.

Venstre og Konservatives valgsejr var befriende. Befrielsen lå dog mest af alt i den ændrede tone og retorik. Politisk har genvinsten været begrænset. På forhånd havde Venstre lagt sig fast på en politik præget af moderate tilpasninger. Der skal ikke gennemføres skattelettelser, blot skattestop. Velfærdssamfundet er godt nok, det skal bare justeres lidt. Udgifterne skal kun prioriteres, ikke beskæres.

Fælles for indlæggene i dette nummer af Libertas har været enigheden om, hvad der burde være den borgerlige regerings vigtigste prioriteter. Der er således ingen forskel på, hvilke krav der blev stillet til regeringen, før den trådte til, og hvilke krav der fortsat stilles her over et år efter dens tiltræden. Det er således muligt at identificere fire vigtige borgerlige projekter for regeringen, hvis den skal gøre en forskel og være mere end et retorisk alternativ til den foregående regering.

For det første må antallet af offentligt ansatte reduceres. Regeringen og embedsmændene fastholder stædigt, at med blot lidt flere penge kan meget gøres bedre i den offentlige sektor. Men med over 800.000 ansatte i den offentlige sektor allerede i dag, er der intet, som tyder på, at flere ansatte og højere udgifter skulle gøre en forskel på kvaliteten af de offentlige ydelser.

For det andet må antallet af personer på overførselsindkomst nedbringes. Regeringen har planer om at øge arbejdsstyrken med

53.000 personer frem til 2010 samt at reducere ledigheden med 20.000 personer. Med en lille million personer i den arbejdsdygtige alder, som hele året i fuld tid er på overførselsindkomst, bør der lægges an til langt mere vidtgående reformer, der sigter på at fjerne alle de regler, systemer og bestemmelser, som forhindrer mennesker i at bidrage med deres indsats på arbejdsmarkedet.

For det tredje skatten. Regeringen synes at have overtaget Socialdemokratiets påstand om, at skattetrykket er garantien for Danmarks velfærd. Men realiteten er, at det socialdemokratiske system, som gennem omfordeling skulle gøre de fattige rige, har haft den modsatte effekt ved at gøre det umuligt for fattige at blive rige i Danmark.

For det fjerde må respekten for liberale principper cementeres som fundamentet for Danmarks politiske fremtid. Med dette menes, at udgangspunktet for al politik bør være individets ret til at klare sig selv og være sig selv - med den ene begrænsning, at andres ret til det samme skal respekteres.

De fire projekter burde være den politiske ledetråd for det borgerlige flertal i Folketinget. Borgerlige politikere vil ganske vist forsvare sig med, at regeringens arbejde netop er dedikeret disse projekter. Men dette er udtryk for en manglende evne til at kunne skelne mellem på den ene side liberale holdninger og på den anden side liberale principper. En ting er at være villig til at fjerne lidt regulering her og noget skat der. Noget helt andet er at betragte hele samfundet ud fra en liberal vision om et samfund baseret på menneskers ret til at leve frit.

Derfor forekommer det nærliggende at konstatere, at der i dansk politik ingen reel forskel er mellem højre- og venstreorienterede socialdemokrater - begge grupper er for regulering af økonomien og kontrol af individet i en eller anden udstrækning. Den virkelige forskel finder man mellem dem, som foretrækker frihed og dem som ikke gør.